

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

POČÍTAČOVÉ PIRÁTSTVÍ

Autor práce: Karel Kubečka

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Milan Šumbera

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Milanu Šumberovi, za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

KUBEČKA, K. *Počítačové pirátství : bakalářská práce.* České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2016. 86 s. Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Milan Šumbera.

Klíčová slova: počítačové pirátství, kyberkriminalita, warez, autorský zákon, duševní vlastnictví

Předmětem zkoumání této bakalářské práce je přiblížení problematiky jednoho z odvětví počítačové kriminality poškozujícího autorská práva a práva duševního vlastnictví, konkrétně počítačového pirátství. V jednotlivých kapitolách je popsán pojem počítačového pirátství, od jeho historie přes formy této kriminality, její druhy a způsoby páčání, dotčené subjekty, právní aspekty této činnosti a skutečné odhalené případy počítačových pirátů. V závěru je následně prezentována myšlenka na tuto problematiku, návrh možného řešení v boji proti této trestné činnosti a výsledek vlastního výzkumu zkoumajícího právní vědomí veřejnosti s ohledem na zvolenou problematiku.

ABSTRACT

KUBEČKA, K. *Computer Piracy : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2016. 86 p. Supervisor : JUDr. Milan Šumbera.

Key words: computer piracy, cybercrime, warez, author law, intellectual property

The objective of this bachelor thesis is to describe computer piracy in the context of infringement of copyright and other intellectual property rights. Particular chapters of the thesis provide definition of computer piracy, its history and means of conduct, affected subjects, legal aspects of such activities and real criminal cases. The final part of the thesis proposes some solutions for fighting this kind of crime and presents the results of the author's survey testing the level of legal conscience in this field.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Počítačové pirátství	10
2.1 Pojem počítačového pirátství	10
2.1.1 Duševní vlastnictví.....	11
2.1.2 Autorské dílo	12
2.2 Historie počítačového pirátství.....	13
2.2.1 Analogové období	13
2.2.2 Digitální období	14
2.2.3 Období internetu.....	15
3 Druhy počítačového pirátství	17
3.1 Sdílení a stahování autorských děl	17
3.1.1 Získání díla.....	18
3.1.2 Úprava díla	19
3.1.3 Vydání releasu.....	19
3.1.4 Distribuce	20
3.1.5 Stahování děl.....	21
3.2 Výroba nelegálních kopií	24
3.3 Neoprávněné užívání softwaru	25
3.3.1 Nejrozšířenější druhy licencí	25
3.4 Porovnání.....	26
4 Subjekty počítačového pirátství	28
4.1 Pachatel - jednatel	28
4.2 Pachatel - firma	30
4.3 Poškození.....	30
4.4 Subjekty ochrany autorských práv	31
4.4.1 Soukromé organizace ve světě.....	31

4.4.2	Soukromé organizace v České republice	34
4.4.3	Státní subjekty	36
5	Právní aspekty počítačového pirátství.....	38
5.1	Počítačové pirátství z pohledu Autorského zákona.....	38
5.1.1	Užívání díla	38
5.1.2	Rozmnožování díla.....	40
5.1.3	Sdílení (sdělování) díla	40
5.1.4	Volné užití díla.....	41
5.2	Delikty spojené s porušováním autorských práv.....	42
5.2.1	Trestný čin.....	42
5.2.2	Přestupek a správní delikt	44
5.3	Trestní odpovědnost	45
5.3.1	Trestní odpovědnost fyzických osob a odpovědnost za přestupek	45
5.3.2	Trestní odpovědnost a odpovědnost za správní delikt právnických osob .	47
5.3.3	Trestní odpovědnost poskytovatelů připojení a virtuálních úložišť.....	49
6	Odhalené případy počítačového pirátství.....	51
6.1	Případy sdílení autorských děl	51
6.2	Případy výroby nelegálních kopií.....	53
6.3	Případy neoprávněného užívání softwaru	54
7	Dotazníkový průzkum.....	56
7.1	Vyhodnocení	57
	Závěr	70
	Seznam použitých zdrojů	72
	Seznam zkratk	79
	Seznam grafů.....	82
	Přílohy	84

Úvod

Počítačové pirátství, jak je již ze samotného názvu patrné, představuje fenomén spojený využíváním počítačů a celkově výpočetní techniky. Je zřejmé, že tato problematika je poměrně nová, ale zato vzhledem k masovému rozvoji výpočetní techniky velice rozšířená. Ačkoli se může na první pohled zdát, že počítačové pirátství je z hlediska nebezpečnosti naprosto neškodnou záležitostí, opak je pravdou. Jak se lze dočíst v následujících kapitolách, počítačovým pirátstvím vznikají vysoké škody jak samotným autorům, tak subjektů na ně připojeným, např. distribučním firmám, a celý problém se nakonec může dotknout i obyčejných lidí, kteří vlivem ztrát firem mohou přijít o zaměstnání.

Mnoho lidí by si s čistým svědomím mohlo říci, že nikdy nic neukradli, ale je tomu skutečně tak? Stačí opravdu málo. Zkopírovat příteli DVD s oblíbeným filmem, případně poslat odkaz ke stažení. Stát se pirátem, respektive porušovatelem autorských práv, je velice snadné a člověk si vlastně ani neuvědomí, že na jeho počínání může být něco protiprávního. Ačkoli ne všechna jednání spojená se šířením autorských děl jsou postihnutelná, neznamená to ovšem, že se jedná o zcela legitimní chování. Např. samotné stahování lze označit minimálně za nemorální, neboť tímto počínáním dochází k podporování samotných pirátů a utvrzování jich v tom, že jejich činnost má smysl, protože veřejnost si to žádá.

Právě proto je nutné, aby si veřejnost byla vědoma právních aspektů nakládání s autorskými díly. Každý by si měl být vědom důsledků svého chování stejně tak, jak je tomu u závažnější trestné činnosti. Počítačové pirátství se nesmí bagatelizovat a orgány činné v trestním řízení by měly mít prostor bojovat proti tomuto specifickému druhu kriminality minimálně stejně důrazně, jako proti ostatním protiprávním jednáním.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem této bakalářské práce je přiblížení poměrně nového odvětví kriminality spojeného s porušováním autorských práv, vzniklého na základě masivního rozvoje výpočetní techniky a počítačových sítí v uplynulých několika desetiletích, ve všech oblastech společenského a soukromého života.

V teoretické části se práce zabývá charakteristikou počítačového pirátství, vymezením základních pojmů, historií této činnosti, formami páčání, subjekty pirátství jak na straně pachatelů, tak i poškozených a také uvádí zjištěné a objasněné případy z praxe.

Hlavními cíli této práce jsou jednak porovnání jednotlivých druhů počítačového pirátství, vzhledem ke způsobu páčání a určité perspektivy do budoucna a také zjištění právního vědomí veřejnosti u tohoto druhu trestné činnosti, ve vztahu k porušování autorských práv a z toho vyplývající návrh možného řešení v boji proti tomuto druhu kriminality, zejména z hlediska prevence.

Zvolenou metodou, která je využita v praktické části práce, je sběr dat provedený prostřednictvím anonymního dotazníkového šetření. Dotazník vytvořený formou online formuláře cílí na uživatele internetu starší 15 let. Potenciální respondenti jsou osloveni e-mailem a interní poštou webových diskusních fór. Tím je dosaženo oslovení široké veřejnosti, respondentů různých věkových kategorií a rozdílné úrovně dosaženého vzdělání, což vede k získání co možná neobjektivnějších výsledků.

Takto zjištěná data jsou komparována a analyzována v poslední kapitole práce. Výsledkem analýzy je dosaženo cíle, tedy zjištění právního vědomí veřejnosti vzhledem k počítačovému pirátství a jsou navrženy případné způsoby řešení v boji s tímto druhem kriminality.

2 Počítačové pirátství

2.1 Pojem počítačového pirátství

Pojem počítačového pirátství ve svých publikacích vymezuje mnoho autorů a jejich definice jsou velmi podobné.

Paul Craig¹ ve svém díle definuje počítačové pirátství jako loupež a porušení autorských práv.

Obdobně vymezuje softwarové pirátství i celosvětová organizace na odhalování počítačového pirátství a ochranu autorských práv, Business Software Alliance² (dále jen BSA). Podle ní je pirátství synonymem pro neoprávněné užívání softwaru, který je chráněn autorskými právy. K pirátství může dojít při kopírování, stahování, sdílení či prodeji softwaru. Další častou formou pirátství je instalace více kopií softwaru do osobního nebo pracovního počítače, než umožňuje zakoupená licence.

Ani Thomas J. Holt³ se ve svém pojmenování tohoto fenoménu neodklání od výše uvedených definic. Podle něj je počítačové pirátství forma počítačové trestné činnosti zahrnující nelegální kopírování digitálních médií, jako je počítačový software, digitálních zvukových záznamů a digitálních videozáznamů bez výslovného souhlasu majitele autorských práv.

Podle Adriana Johnse⁴ lze za pirátství označit cokoli, před čím znalostní průmysl sám požaduje ochranu.

Opravdu výstižně definuje počítačové pirátství Whitney D. Gunter.⁵ Dle něj je tato činnost synonymem pro nepovolené a nelegální digitální reprodukce duševního vlastnictví.

Po srovnání výše uvedených definic lze konstatovat, že počítačovým, nebo také softwarovým pirátstvím, se rozumí veškeré nelegální aktivity spojené

¹ CRAIG, P. *Softwarové pirátství bez záhad*. Praha, 2008, s. 16.

² *Co je softwarové pirátství* [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <<http://ww2.bsa.org/country/Anti-Piracy/What-is-Software-Piracy.aspx>>.

³ HOLT, T., J. et al. *Cybercrime and Digital Forensics : An introduction*. New York, 2015, s. 114.

⁴ JOHNS, A. *Pirátství : Boje o duševní vlastnictví od Gutenberga po Gataese*. Brno, 2013, s. 20.

⁵ GUNTER, W., D. *Criminological Predictors of Digital Piracy*. In JAINSHANKAR, K. *Cyber Criminology – Exploring Internet Crimes and Criminal Behavior*. Boca Raton, 2011, s. 174.

s narušováním práv duševního vlastnictví. Ve finále nezáleží na tom, zda se jedná o software, počítačové hry, audiovizuální díla, nebo elektronické knihy. Veškerá díla, která se stávají terčem počítačových pirátů, jsou chráněna autorskými zákony.

2.1.1 Duševní vlastnictví

Nutnost specifikovat pojem duševního vlastnictví přímo vyplývá z definice počítačového pirátství, protože právě to se stává cílem pirátů.

Podle Úmluvy o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví,⁶ podepsané ve Stockholmu 14. července 1967, se za duševní vlastnictví pokládají práva:

- k literárním, uměleckým a vědeckým dílům,
- k výkonům výkonných umělců, ke zvukovým záznamům a k rozhlasovému vysílání,
- k vynálezům ze všech oblastí lidské činnosti,
- k vědeckým objevům,
- k průmyslovým vzorům a modelům,
- k továrním, obchodním známkám a známkám služeb, jakož i k obchodním jménům a obchodním názvům,
- na ochranu proti nekalé soutěži a všechna ostatní práva vztahující se k duševní činnosti v oblasti průmyslové, vědecké, literární a umělecké.

Výstižně a lidsky pojmenovává duševní vlastnictví Thomas J. Holt.⁷ Považuje za něj originální myšlenku, která zahrnuje nějaké tvůrčí vyjádření a je vložena na pevné médium, např. je napsána na papíře, nebo ztvárněna na plátně s použitím barvy.

Duševní vlastnictví může být chápáno jako právní a ekonomická abstrakce, která je tvořena souhrnem různých objektivně vyjádřených (smyslově vnímatelných) ideálních předmětů, které nejsou věcmi v dnešním právním smyslu ani právy samotnými,

⁶ Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví [online]. 1967. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <https://www.upv.cz/dms/pdf_dokumenty/mez_smlouvy/wipo/WIPO.PDF>. s. 1.

⁷ HOLT, T., J. et al. *Cybercrime and Digital Forensics : An introduction*. New York, 2015, s. 116.

ale jako nehmotné majetkové hodnoty jsou způsobilé být samostatnými předměty právních a ekonomických vztahů.⁸

2.1.2 Autorské dílo

Dalším důležitým pojmem je autorské dílo. Česká autorskoprávní teorie považuje autorské dílo za samostatný právní institut, respektive za zvláštní kategorii výsledků tvůrčí činnosti specifického druhu a charakteru.⁹

Velice zjednodušeně můžeme dílo chápat jako fyzické zpracování myšlenky. Každý výsledek duševní činnosti má vždy nehmotnou povahu a v hmotném světě se projeví v podobě hmotného substrátu, předmětu, který dílo nese, na kterém je zachyceno, vyjádřeno: potištěného papíru, plátna s malbou, filmového pásu, magnetického média. Jenom takto zachycené dílo můžeme posuzovat ustanoveními autorského zákona, protože tím se stalo lidskými smysly vnímatelným.¹⁰

Pojem autorského díla taxativně vymezuje zákon č. 121/2000 Sb., Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (dále jen AZ), ve druhém paragrafu.¹¹

§ 2 Autorské dílo

(1) Předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam (dále jen "dílo"). Dílem je zejména dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické.

⁸ TELEČ, I., TŮMA, P. *Přehled práva duševního vlastnictví 2*. Brno, 2006, s. 20.

⁹ KRŮŽ, J. *Ochrana autorských práv v informační společnosti*. Praha, 1999, s. 21.

¹⁰ SMEJKAL, V., SOKOL, T., VLČEK, M. *Počítačové právo*. Praha, 1995, s. 19.

¹¹ ČESKO. Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 36, s. 1658.

(2) Za dílo se považuje též počítačový program, je-li původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvořem. Databáze, která je způsobem výběru nebo uspořádaním obsahu autorovým vlastním duševním výtvořem a jejíž součástí jsou systematicky nebo metodicky uspořádané a jednotlivě zpřístupněny elektronicky či jiným způsobem, je dílem souborným. Jiná kritéria pro stanovení způsobilosti počítačového programu a databáze k ochraně se neuplatňují. Fotografie a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, které jsou původní ve smyslu věty první, jsou chráněny jako dílo fotografické.

2.2 Historie počítačového pirátství

Historický vývoj počítačového pirátství lze rozdělit do tří etap. Za analogové období můžeme označit prvopočátky porušování práv autorů, dobu uměleckých děl a knih. Další přichází na řadu období, které je možné pojmenovat digitálním. V této době se začínají masově kopírovat audiovizuální díla, počítačové programy a hry. Současnou etapu označíme jako období internetu.

2.2.1 Analogové období

Za prvopočátek pirátství je možné považovat padělatelství. Počátky této činnosti jdou ruku v ruce s rozvojem umělecké činnosti člověka. Nápad padělků vznikl již v době středověku, kdy rostla poptávka vrchnosti po uměleckých dílech, malbách nebo sochách. Někteří bezpochyby vědomě pořizovali více či méně kvalitní padělky.

Revoluci v pořizování padělků svým způsobem způsobil Johann Gutenberg s vynálezem knihtisku, který umožnil šíření literárních děl, ne vždy s vědomím autora. Z pohledu porušování práv byl problém zejména v neexistující kontrole nad tiskem. Adrian Johns¹² uvádí, že vydávání knih se neobešlo bez příslušné licence, kterou vydával státní, nebo církevní úředník. Prakticky se toto nařízení nedodržovalo a knihy se vydávaly s úpravami, bez možnosti určení autorství. Podvodník mohl klidně zastínit pravého autora. Jako zásadní přibližuje podvržené pokračování knihy Don Quijote. Autor pravého díla, Miguel de Cervantes sám v pravém díle poukazuje na tento podvrh a zápletku svého díla na něm staví. Don Quijote změnil směr své cesty a namísto do Zaragozy zamířil do Barcelony, jen proto, aby se odchytil od příběhu neautorizované knihy, a dokázal tak

¹² JOHNS, A. *Pirátství : Boje o duševní vlastnictví od Gutenberga po Gatese*. Brno, 2013, s. 23.

její neautentičnost. Jakmile doputuje do Barcelony, vejde do tiskárny a vyhledá ty, kteří onu podvrženou knihu korigovali. Dona Quijota nechá autor na konci zemřít jen proto, aby se ujistil, že se na veřejnost už nedostane žádný další padělek.

S literárním vlastnictvím bylo pirátství spjato až do počátku dvacátého století, kdy přišla na řadu díky vynálezu a rozvoji nových médií, nosičů dat, další etapa. Zde se již dostáváme z analogového věku do období digitálního.

2.2.2 Digitální období

Od druhé poloviny dvacátého století docházelo k rozmachu zejména šíření audiovizuálních děl. Z počátku se jednalo o kopírování hudby a posléze i filmů. Toto bylo způsobeno masivním rozšířením audio i video rekordérů a přehrávačů v domácnostech.

Krádeže hudebních a video nahrávek existovaly před vznikem internetu. Vývoj cenově dostupných zařízení pro pořizování audio a video záznamu v sedmdesátých a osmdesátých letech umožnil jednotlivcům snadné nahrávání hudby, nebo videí během živých koncertů, jakož i rozhlasových a televizních vysílání. Například magnetofonová kazeta umožňovala jednotlivcům zdarma vytvářet mix pásky s obsahem, který si sami vybrali. Stejně tak na videokazetu bylo možné za použití videorekordéru nahrávat obsah televizního vysílání a přehrávat jej dle libosti.¹³

Na konci sedmdesátých let 20. století se začal rozvíjet trh s osobními počítači a mezi veřejností se začal rozmáhat další druh pirátství. Tento rozvoj však nebyl nikterak masivní. Na počátku se touto činností zabývali jen někteří zapálení fandové.

Počítačové machři jsou všestranní praotci softwarového pirátství. Pirátství začalo ještě v osmdesátých letech 20. století, kdy byla počítačová technologie ještě v plenkách. Počítačový software byl buď pro hodně nadšené počítačové fandy, nebo pro obrovské podniky. Počítačových machrů, nebo šílenců s tak velkým štěstím, aby měli doma vlastní počítač, bylo málo.¹⁴

Tito fandové výpočetní techniky se začali sdružovat zejména v rámci univerzitních zájmových kroužků a kromě diskusí a sdílení zkušeností s technikou docházelo i k výměnám programů a her. Tento fakt uvádí ve svém díle i Paul Craig.¹⁵

¹³ HOLT, T., J. et al. *Cybercrime and Digital Forensics : An introduction*. New York, 2015, s. 117.

¹⁴ CRAIG, P. *Softwarové pirátství bez záhad*. Praha, 2008, s. 28.

¹⁵ CRAIG, P. *Softwarové pirátství bez záhad*. Praha, 2008, s. 28.

Podle něj to bylo právě podhoubí počítačových kroužků, kde se poprvé objevilo pirátství. Z počítačových kroužků se brzy stala speciální tržiště, kde se směňovaly soubory a aplikace získané v jiných kroužcích. Počítačové nadšence zajímaly schopnosti počítačů. Bez pirátství by si s počítači nikdy nemohli experimentovat a psát si vlastní aplikace.

Lze předpokládat, že právě z těchto lidí se časem stávali vývojáři velkých softwarových firem a právě díky nim se výpočetní technika rozšířila mezi širokou veřejnost.

2.2.3 Období internetu

Ačkoli prvopočátky internetu sahají již do druhé poloviny šedesátých let 20. století, k rozšiřování této sítě do domácností a firem docházelo mnohem později, až v průběhu let osmdesátých. Internet způsobil revoluci v komunikaci mezi lidmi. Zejména počítačové nadšenci přijali tento fakt jako další možnost sdílení zkušeností a informací, přičemž se mohli nacházet kdekoli na světě.

Pro své potřeby vytvářeli systémy Bulletin Board Systems (dále jen BBS), což byl počítač, na který se mohl kdokoli připojit pomocí telefonní přípojky a modemu. Uživatelé tak mohli skrze modem získat přístup k textovému rozhraní v podobě menu. Nástěnky, online chatování, archivy souborů, hry – prostě ze systémů BBS se na dlouhá léta stal splněný sen každého počítačového fandy.¹⁶ S využitím BBS došlo k velkému rozvoji pirátství a vzniku prvních pirátských skupin.

Další pokrok nastal roce 1992. Poskytovatelé internetových připojení v Severní Americe začali nabízet stálé vysokorychlostní připojení ISDN. Piráti začali zakládat specializované webové stránky, diskusní fóra a FTP servery. Paul Craig¹⁷ právě tuto dobu označuje za největší rozmach specializovaných pirátských skupin, např. Razor 1911. Sdílení a šíření dat začalo nabývat nový rozměr.

Ke konci devadesátých let se objevuje nový fenomén, tzv. Peer-to-peer síť. „Peer-to-peer“ (P2P) se říká sítím, které jsou založené na vzájemné komunikaci jednotlivých uživatelů (neboli klientů). Peer-to-peer síť zpravidla nemá žádné centrum, a když, tak jen pro usnadnění komunikace. Jednotliví uživatelé jsou ale na stejné úrovni

¹⁶ CRAIG, P. *Softwarové pirátství bez záhad*. Praha, 2008, s. 29.

¹⁷ CRAIG, P. *Softwarové pirátství bez záhad*. Praha, 2008, s. 32.

(„peer to peer“ znamená v překladu rovný s rovným). Jinými slovy, všichni se k sobě připojují navzájem. U P2P sítí je důležitá rychlost. U normálního spojení „klient-server“ platí, že čím více lidí se připojuje k serveru, tím je přenos dat pomalejší. U P2P je tomu přesně naopak: čím více lidí se zapojí, tím je síť rychlejší.¹⁸

Jako první se na veřejnosti zjevil v roce 1999 Napster a způsobil doslova revoluci v pirátství. Program Napster byl vyvinut univerzitním studentem Shawnem Fanningem původně jako systém pro výměnu hudebních nahrávek v úzkém kruhu hudebních fandů. Za rok a půl existence systému došlo k nárůstu počtu uživatelů do té míry, že nebyl vůbec neobvyklý stav, kdy byly v reálném čase prostřednictvím Napsteru sdíleny až stovky terabajtů dat.¹⁹ Takové množství dat budí respekt i v dnešní době vysokorychlostního internetu.

Dle odhadů britské zpravodajské společnosti BBC,²⁰ by ke konci roku 2015 mělo být k internetu připojeno více než 3,2 miliardy lidí. Nelze se proto divit, že se v průběhu času stalo počítačové pirátství tolik rozšířeným odvětvím počítačové kriminality.

¹⁸ *Peer-to-peer sítě: jak fungují a kde je problém* [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.bezpecne-online.cz/surfuj-bezpecne/sosani-a-sdileni-dat/peer-to-peer-site-jak-funguji-a-kde-je-problem.html>>.

¹⁹ MATĚJKA, M. *Počítačová kriminalita*. Praha, 2002, s. 36.

²⁰ *Internet used by 3.2 billion people in 2015* [online]. 2015. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.bbc.com/news/technology-32884867>>.

3 Druhy počítačového pirátství

Počítačové pirátství spojuje mnoho forem vzájemně se prolínajících činností. Z hlediska porušování práv jej můžeme rozdělit na tři základní druhy.

- sdílení a stahování autorských děl
- výroba neoprávněných kopií
- neoprávněné užívání softwaru

3.1 Sdílení a stahování autorských děl

Tato aktivita je obecně známá pod pojmem warez. Tento pojem vychází z anglického slova wares, které znamená zboží. V oblasti počítačového pirátství zastřešuje autorská díla. Nejčastěji se jedná o software, počítačové hry, audiovizuální díla a v poslední době velmi rozšířené elektronické knihy. Jeho podstatou je získávání, následné šíření a užívání autorských děl. V současnosti jde o nejrozšířenější formu počítačového pirátství, umožněnou zejména rozmachem internetu.

Jedná se o systematickou skupinovou činnost pirátských skupin, týmů, tzv. release groups, nebo release crews. Týmy warez scény zahrnují jednotlivce z celého světa. Skupiny bývají mezinárodní, jejich členové se většinou znají jen přes internet a společným komunikačním jazykem bývá angličtina. Stáří příslušníků warez scény se pohybuje většinou mezi sedmnácti až třiceti léty, ale nejsou výjimkou i starší jedinci. Nejčastěji se jedná o studenty, programátory, novináře a pracovníky hudebních nebo filmových vydavatelství.²¹

Tyto skupiny získávají autorská díla a následně je upravují a šíří dále, jako svůj vlastní upravený release mezi uživatele internetu. Pojem release se dá přeložit jako vydání. Mezi nejznámější světové skupiny patří např. SKIDROW, RELOADED, Razor1911, DEVIANCE, případně česko-slovenská skupina Unique crew uploaders.

²¹ JÍROVSKÝ, V. *Kybernetická kriminalita nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*. Praha, 2007, s. 71.

Tyto skupiny jsou uzavřené a jejich členové obvykle používají i vlastní zabezpečený způsob komunikace.

Pirátské skupiny se snaží uploadovat (nahrávat, sdílet) jimi získaná díla v co nejkratším čase na některý z vybraných serverů, např. Hellshare.cz,²² Ulozto.cz,²³ Fastshare.cz,²⁴ Filefactory.com²⁵ atd. Tyto servery fungují jako virtuální úložiště dat. Ještě v nedávné době byla tato aktivita prováděna naprosto nezištně, čistě pro pocit vítězství nad systémem, pro respekt ostatních skupin, veřejnosti, ale v současnosti se jedná o určitý druh obchodu. Většina úložišť uploaderovi načítá kredit za stahování jím uploadnutých dat, protože pro úložiště, stejně jako jiné webové stránky, je důležitá návštěvnost a s tím spojená sledovanost umístěných reklam. Tento kredit lze posléze měnit za různé výhody. Finanční hotovost, virtuální peníze v online počítačových hrách, nebo tzv. prémiové download účty atd. Proto je důležité poskytnout vlastní release co nejdříve, aby byla zaručena velká stahovanost z konkrétních úložišť.

3.1.1 Získání díla

Získání autorských děl pro následné šíření je možné několika způsoby. Nejjednodušší je získání díla oficiální cestou, zakoupením. Tento způsob je poměrně nevyhovující z důvodu časové a ekonomické náročnosti. Pirátské skupiny se většinou snaží získat přístup k dílu ještě před oficiálním datem jeho uvedení na trh. U softwaru a počítačových her dochází k hackerským útokům na výpočetní techniku a sítě vývojářů. U filmů se jedná o krádeže různých speciálních verzí, určených pro filmové festivaly, nebo kritiky a recenzenty. V poslední době se film získává přímo z prostorů kinosálů natočením na digitální kameru.²⁶

Paul Craig²⁷ v souvislosti se získáváním děl upozorňuje na působení tzv. insiderů, pracovníků uvnitř společností zabývajících se vývojem, případně oficiální distribucí produktů. Tento způsob je ovšem značně rizikový. U spousty produktů lze odhalit, že pochází od insiderů. Nejzřejmější stopou je, že daný softwarový produkt je vydán o několik týdnů dříve, než je oficiální datum vydání, popřípadě je vydán s interním CD klíčem nebo sériovým číslem, které se jinak ven nedostanou. Pokud si podniky myslí,

²² Hellshare [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.hellshare.cz>>.

²³ Ulož.to [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <<http://ulozto.cz>>.

²⁴ Fastshare [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.fastshare.cz>>.

²⁵ Filefactory [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <<https://www.filefactory.com>>.

²⁶ RYŠÁNEK, O. *Právní aspekty peer-to-peer sítí* [online]. Brno, 2007. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <https://is.muni.cz/th/77044/pravf_m/Pravni_aspekty_peer-to-peer_siti_-_fin.pdf>, s. 19.

²⁷ CRAIG, P. *Softwarové pirátství bez záhad*. Praha, 2008, s. 40.

že jejich produkty unikají do rukou pirátů přes insidery, většinou reagují velice rychle a nebývá výjimkou, že rozjíždějí velká interní vyšetřování.

3.1.2 Úprava díla

Po získání je nutné některé druhy děl upravit, aby byla zachována jejich funkčnost bez ohledu na způsob pořízení. Prolamují se zabezpečení, požadavky na originální médium v mechanice atd. V této fázi přicházejí na řadu crackeři. Cracker je osoba, která se specializuje za prolamování zabezpečení. Odhaluje způsob generování licenčních klíčů a tvoří své vlastní keygenerátory, programy generující licenční čísla, která pirátskou kopii zprovozní. Také tvoří tzv. cracky, upravené spouštěcí soubory softwaru, nebo her, které eliminují potřebu používat originální média, případně již zmíněné licenční klíče. Tyto upravené soubory se spolu s programem, nebo hrou, připravují k vydání nejčastěji ve formě obrazu disku, tzv. ISO image.

Filmy se obvykle upravují změnou výsledného formátu. Vytvářejí různé druhy ripů. DVDrip, pokud se jedná o převedení filmu z média DVD do formátu např. avi, BRRrip v případě převedení z média Blu-Ray.

3.1.3 Vydání release

Po úpravách vytváří skupina podle druhu díla vlastní release, jak již bylo zmíněno výše. Vydávání konečných releaseů má svá pravidla, kterými se pirátské skupiny řídí. V roce 2004 byl na základě původního manifestu „The Faction Manifesto“²⁸ vydán manifest nový, „Standard Rip Rules“.²⁹

Nejčastěji používaným formátem pro budoucí distribuci je komprimační formát RAR. Koncový release je tak zpravidla adresář obsahující soubor s koncovkou .nfo s informacemi o releaseu a jeho tvůrci, jeden nebo několik .rar souborů s vlastním obsahem a .sfv soubor obsahující kontrolní součty pro rar-archivy. Výjimku tvoří mp3, nebo podobné hudební soubory, které jsou distribuovány přímo v původní podobě s připojeným .nfo souborem, případně doplněné playlistem.³⁰ Stejně tak filmy se vydávají

²⁸ *The Faction Manifesto*, [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.defacto2.net/file/detail/a634e1>>.

²⁹ *Standard Rip Rules*. [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <<http://scenenotice.org/details.php?id=1089>>.

³⁰ RYŠÁNEK, O. *Právní aspekty peer-to-peer sítí* [online]. Brno, 2007. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <https://is.muni.cz/th/77044/pravf_m/Pravni_aspekty_peer-to-peer_siti_-_fin.pdf>, s. 23.

přímo v upraveném formátu. Komprimační formát RAR přichází v úvahu tehdy, pokud je film v případě cizojazyčné verze doplněn titulky.

Stejně jako pro formát, existují i pro vytvoření názvu releasu přesně stanovená pravidla. Právě podle názvu lze ještě před stažením jednoduše rozlišit, zda se jedná o původní release. Zkušení uživatelé doporučují stahovat pouze releasy pocházející od jejich původních tvůrců, neboť je tím podle nich zajištěna kvalita obsahu.³¹

3.1.4 Distribuce

Samotná distribuce je poslední fází činnosti skupiny. Způsobů jak rozšířit dokončenou verzi releasu, je mnoho. Počínaje těmi neinternetovými, jako je osobní předání, posílání poštou apod., které jsou dnes již výrazně na ústupu, přes nejrůznější formy šíření dat prostřednictvím počítačových sítí.³²

Dobře fungující distribuce je ve světě warezu klíčová. Paul Craig³³ přirovnává pirátský distribuční řetězec k vydávání novin Morning Paper. Noviny jsou určeny jako čtení k ranní kávě a obsahují hlavně obchodní a finanční zprávy. Předplatitelé je musí dostat do 9:00 hodin ráno. Obchody a novinové stánky je vystavují v 8:00 ráno a distributoři mají svou vlastní roznášku – např. poslíčky a kurýry, kteří musí noviny předplatitelům doručit ještě před 9. hodinou ranní. A nyní si představte, jak by tento distribuční proces fungoval, kdyby noviny dorazily o den později. Předplatili byste si takové noviny? Noviny, které by přinášely včerejší zprávy?

V případě distribuce je proto klíčovou podmínkou rychlost. Každá skupina se snaží přijít se svým releasem jako první z důvodu zajištění stahovanosti, ale i reklamy, respektive upevnění dobrého jména vlastní skupiny.

Na posledním místě distribučního řetězce jsou koncoví uživatelé. Paradoxně právě tato finální skupina osob bývá nejčastěji označována za piráty a organizace zastupující autory žalují několik tisíc takových lidí ročně za porušování autorských práv.

³¹ RYŠÁNEK, O. *Právní aspekty peer-to-peer sítí* [online]. Brno, 2007. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <https://is.muni.cz/th/77044/pravf_m/Pravni_aspekty_peer-to-peer_siti_-_fin.pdf>, s. 23.

³² RYŠÁNEK, O. *Právní aspekty peer-to-peer sítí* [online]. Brno, 2007. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <https://is.muni.cz/th/77044/pravf_m/Pravni_aspekty_peer-to-peer_siti_-_fin.pdf>, s. 23.

³³ CRAIG, P. *Softwarové pirátství bez záhad*. Praha, 2008, s. 99.

Hlavní tvůrci warezu tak díky popsanému systému zůstávají zpravidla v anonymitě a ve většině případů spoléhají na to, že nebudou odhaleni.³⁴

3.1.5 Stahování děl

Koncoví uživatelé využívají především tři druhy získání děl.

- **Linking**

První možností je linking. Tento pojem se obvykle překládá jako poskytování a využívání odkazu.³⁵ V případě warezu se jedná o poskytování odkazu na úložiště, která obsahují chráněná díla, zveřejněná bez souhlasu autora. Celosvětově existují internetová diskusní fóra, sloužící k distribuci odkazů na tento materiál. Jejich hlavní předností je velká obsáhlost a přehlednost. Pokud se najde uživatel, který si ani v grafickém rozhraní diskusního fóra nedokáže vybrat požadované dílo, může využít funkce vyhledávání.

V České republice (dále jen ČR) např. funguje od 29. dubna 2004 Warforum.³⁶ Jedná se o nejnavštěvovanější internetové diskusní fórum s nelegálním obsahem v Čechách. Za rok 2011 navštívilo toto fórum více než 22 milionů uživatelů.

Jednotliví uživatelé vytváří témata, tzv. vlákna, v příslušných sekcích, kde navzájem sdílejí odkazy na díla, jak je možné vidět na části věnované filmovým dílům.

Obr. 1: Struktura internetového fóra Warforum³⁷

	Movie - Premiéry Horké novinky ze světa filmu Moderuje: Rastaman-
	Movie - CZ/SK nebo CZ/SK dabované filmy CZ/SK filmová tvorba a CZ/SK dabované filmy... Moderují: civobel1, Hovadolesni
	Movie - Filmy Divx, Xvid, celé filmy, krátké filmy - prostě kino... Moderují: Janome1, &Tony
	Movie - Klubové filmy Nemusi být nejnovější, ale jsou stále hodně dobrý... Moderuje: zoe.x
	Movie - Seriály Nemáte rádi filmy vcelku? Pak je tahle sekce pro Vás... Moderuje: slimshady
	Movie - Dokumenty Dokumentární snímky všech žánrů Moderují: Shadowmaster, Hovadolesni

³⁴ RYŠÁNEK, O. *Právní aspekty peer-to-peer sítí* [online]. Brno, 2007. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <https://is.muni.cz/th/77044/pravf_m/Pravni_aspekty_peer-to-peer_siti_-_fin.pdf>, s. 24.

³⁵ ČERMÁK, J. *Internet a autorské právo*. Praha, 2003, s. 62.

³⁶ Warforum [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.warforum.cz/>>.

³⁷ Warforum [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.warforum.cz/>>.

Tyto odkazy nemají formu hypertextového odkazu, tudíž přímo neodkazují na žádné autorské dílo.

Obr. 2: Struktura příspěvku v rámci tzv. vlákna na fóru Warforum³⁸

Mad Max: Fury Road
BRRip, CZ

kód:
<http://www.csfd.cz/film/267974-sileny-max-zbesila-cesta/>
<http://www.imdb.com/title/tt1392190/>

Sci-Fi / Akční / Dobrodružný / Thriller
Austrálie / USA, 2015

kód:

Format	: Matroska at 2 322 Kbps
Length	: 1.95 GiB for 2h 00m 23s 392ms
Video #0	: AVC at 2 097 Kbps
Aspect	: 1920 x 800 (2.400) at 23.976 fps
Audio #0	: AC-3 at 224 Kbps
Infos	: 2 channels, 48.0 KHz
Text #0	: UTF-8

kód:
<http://fastshare.cz/4983000/mmr.1080p.mkv>
<http://euroshare.eu/file/nCfOW04Cs5/mmr.1080p.mkv>
<http://download.bellshare.sk/mmr-1080p-mkv/35943855/>

³⁸ Warforum [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.warforum.cz/>>.

- **Peer To Peer síť**

Druhou možnost představují Peer to peer, zkráceně P2P, síť. Slovo peer znamená v překladu rovný. Celý pojem tedy zní rovný s rovným, kde rovný označuje klientský počítač. V tomto případě se jedná o přímé propojení počítačů bez mezičlánku v podobě serverů, nebo jiných úložišť.

Velkou výhodou architektury P2P je, že s narůstajícím počtem účastníků roste i celkový výkon a kapacita sítě. Další výhodou je i stabilita takto vytvořené sítě a její odolnost vůči výpadkům. Nesrovnatelně nižší jsou i její provozní náklady, protože v ní není třeba provozovat výkonné servery s rychlým připojením a na provozu služby se podílejí všichni její účastníci.³⁹

Mezi hlavní druhy P2P sítí patří např. BitTorrent, Direct Connect, eDonkey 2000, Napster, nebo StrongDC++.

- **Přímé vyhledávání**

Přímé vyhledávání využívají nejméně zkušení uživatelé. Jedná se o prosté zadání názvu hledaného díla do kteréhokoli internetového vyhledávače, případně do vyhledávače některého virtuálního úložiště, pokud se tato funkce nabízí. Oproti předchozím dvěma formám se ovšem jedná o nejrizikovější způsob. V lepším případě uživatel získá pouze kvalitou nevyhovující produkt, v horším případě může dojít k nakažení počítače virem, případně zanesení škodlivého softwaru označovaného jako spyware.

Všechny tři způsoby získávání autorských děl mají výhodu ve své jednoduchosti a dostupnosti. Prakticky každý uživatel internetu, nejen počítačový expert, nebo nadšenec, se může bez problémů dostat k hledanému obsahu. Právě využití internetu vytlačuje dnes již zastaralý způsob přenosu děl na přenosných médiích, CD, DVD, flash a pevných discích.

³⁹ RYŠÁNEK, O. *Právní aspekty peer-to-peer sítí* [online]. Brno, 2007. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <https://is.muni.cz/th/77044/pravf_m/Pravni_aspekty_peer-to-peer_siti_-_fin.pdf>, s. 6.

3.2 Výroba nelegálních kopií

Výrobu nelegálních kopií můžeme rozdělit na výrobu průmyslovou a výrobu domácí, k níž pachatel nepotřebuje žádné výrazně odlišné vybavení v porovnání s běžným počítačem. Stačí mu pouze vypalovací mechanika.

Průmyslovou výrobou CD a DVD nosičů je míněna jejich komerční výroba na zvláštních výrobních zařízeních továrního typu. Průmyslově vyráběný nelegální software v ČR je určen většinou na vývoz. Případy pirátských datových nosičů pro domácí černý trh jsou spíše výjimečné, protože je vzhledem k obvyklým objemům výroby, pohybujícím se řádově v desítkách tisíc kusů, jednodušší vystopovat pachatele.⁴⁰

Jako zvláštní formu průmyslové výroby lze zmínit fenomén přelomu tisíciletí, tzv. kopírovací služby. Jednalo se o službu nabízenou zejména malými počítačovými firmami, spočívající ve zhotovování kopií zákazníkem přinesených médií bez ohledu na to, o jaký obsah se jednalo. Firmy profitovaly pouze po omezenou dobu, kdy vypalovací mechaniky byly pro běžné uživatele cenově nedostupné.

Domácí výroba datových nosičů funguje na stejném principu jako výroba průmyslová, ovšem v menším měřítku. Výrobci obvykle disponují jedním, případně několika počítači s vypalovací mechanikou a formou klonování disků tyto datové nosiče kopírují a následně distribuují.

Uvedené způsoby již v dnešní době, vzhledem k rozšíření počítačů a internetu, rapidně ustupují formám šíření autorských děl, popsáním v předchozí kapitole. K výrobě a prodeji nelegálních kopií docházelo zejména v devadesátých letech 20. století. Pravý boom této činnosti nastal poté, co se staly běžně dostupnými CD-RW mechaniky. Inzeráty typu „Vypálím na CD jakýkoli SW za 150 Kč.“ se staly běžným každodenním koloritem inzertních médií.⁴¹

⁴⁰ *Analýza současného stavu a trendů vývoje trestné činnosti na úseku informačních technologií a internetu včetně návrhu řešení* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra ČR. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/soubor/informacni-pdf>>.

⁴¹ MATĚJKA, M. *Počítačová kriminalita*. Praha, 2002, s. 42.

3.3 Neoprávněné užívání softwaru

O neoprávněné užívání softwaru se jedná v případech, kdy dojde k jakémukoli porušení ujednání smlouvy k softwarové licenci.

Softwarovou licencí se rozumí právní dokument, který je připojen k počítačovému programu a ve kterém jsou uvedena práva a povinnosti smluvních stran (ve většině případů spíše práva a povinnosti nabyvatele licence).⁴² Jedná se o právní ujednání s vymezenými podmínkami k užití programu.

3.3.1 Nejrozšířenější druhy licencí

- **Komerční licence**

Licenci je nutné nejprve zakoupit a poté je možné software plně využívat. Program je distribuován za účelem dosažení zisku, proto je označen jako komerční. Komerční licence je obvykle omezena třemi způsoby.⁴³ Územním rozsahem s omezením na území státu, časovým rozsahem na dobu obvyklou u daného druhu díla a způsobu užití a nakonec množstevním rozsahem.

- **Shareware**

V případě shareware licencí se jedná o volně šiřitelné programy, které jejich autoři distribuují mimo běžné obchodní sítě, vycházejíce z principu, že tento alternativní způsob šíření je méně nákladný a snáze dostupný pro nejširší uživatelskou obec. Volnost se však vztahuje k momentu distribuce, nikoliv volného užívání.⁴⁴

Sharewarová licence bývá snadno dostupná na specializovaných serverech. Plná funkčnost může být poskytnuta na zkušební dobu a za předem stanovených podmínek. Po uplynutí zkušební doby program sám upozorní na nutnost zakoupení, případně zaregistrování produktu u autora.

- **Freeware**

Pojem freeware označuje volně použitelný software, ještě přístupnější, než je tomu u shareware. Programy s tímto označením je možné nejen zcela libovolně

⁴² ŠTĚDRŮŇ, B. *Ochrana a licencování počítačového programu*. Praha, 2010, s. 9-10.

⁴³ SMEJKAL, V. et al. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. Praha, 2001, s. 352-353.

⁴⁴ SMEJKAL, V. et al. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. Praha, 2001, s. 357.

šířit, kopírovat a instalovat na libovolný počet počítačů, ale rozsah užívání, ani účely, pro které je program používán, nejsou omezeny.⁴⁵

- **Public Domain**

Volně použitelné programy, u nichž se autor zcela zřekl svých autorských práv. Programy jsou většinou k dispozici včetně zdrojového kódu. Lze je tedy bez jakýchkoli poplatků používat, upravovat i začleňovat do jiných programů.⁴⁶

- **Open Source**

Programy jsou k dispozici včetně svého zdrojového kódu. Tento kód lze upravovat, ale nelze ho využívat pro tvorbu zisku. Je však možné vybírat poplatky odpovídající nákladům na vývoj a distribuce těchto programů. Přesné vymezení všech pravidel je komplikované. Typickým příkladem Open Source licence je například operační systém Linux, grafický program GIMP, či kancelářský balík OpenOffice.⁴⁷

K neoprávněnému užívání softwaru dochází zpravidla ve dvou případech. Při používání softwaru získaného v rámci výše popsaného šíření, bez zakoupení platné licence, případně při používání softwaru na více počítačích, než pro kolik byla licence zakoupena. Z tohoto hlediska lze neoprávněné užívání rozdělit na užívání domácí, tzv. pro osobní potřebu a užívání pro komerční účely, právníckými osobami.

3.4 Porovnání

Všechny výše uvedené druhy počítačového pirátství mají jedno společné, způsobují nemalé ekonomické ztráty majitelům autorských práv.

Ze statistik Českého statistického úřadu je patrná růstová tendence počtu osobních počítačů a připojení k internetu. V roce 2015 vlastní počítač 73% domácností⁴⁸ a stejné procento domácností je připojeno k internetu. Což představuje zhruba 3,1 milionů

⁴⁵ SMEJKAL, V. et al. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. Praha, 2001, s. 358.

⁴⁶ *Druhy software* [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.gvp.cz/local/new/ucebnice/Vyptech/software/software.htm>>.

⁴⁷ *Druhy software* [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.gvp.cz/local/new/ucebnice/Vyptech/software/software.htm>>.

⁴⁸ *Počítač a internet v českých domácnostech* [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/documents/10180/36785880/32018115_0803.pdf/e47bfcbe-43fc-4509-897a-5c9da280d5ca?version=1.1>.

připojených.⁴⁹ Za poslední desetiletí se počet připojených domácností více než ztrojnásobil.⁵⁰ Připojení firem je ještě rapidnější, k internetu jich má přístup 97,8%.⁵¹

Z počtů počítačů a připojení je zřejmé, že teoreticky se může dopouštět počítačového pirátství, respektive sdílení a stahování autorských děl, nebo neoprávněného užívání softwaru drtivá většina obyvatel ČR.

Statistiky BSA⁵² dokazují, že 34% softwaru v hodnotě 3,6 miliardy korun bylo v ČR v roce 2013 užíváno neoprávněně. V rámci Evropy je tento podíl nejnižší, a navíc má sestupnou tendenci.⁵³

Taktéž klesající objem dovozu nenahraných médií⁵⁴ poukazuje na fakt, že reálně může ustupovat výroba nelegálních kopií.

Naopak stále roste úroveň audiovizuálního pirátství,⁵⁵ jak dokazuje statistika České protipirátské unie (dále jen ČPU).

Lze předpokládat, přičemž dostupné statistiky tyto domněnky potvrzují, že některé druhy počítačového pirátství ustupují jiným. Konkrétně neoprávněné užívání softwaru a výroba nelegálních kopií ustupují dynamicky se rozvíjejícímu sdílení a stahování autorských děl z internetu. Posledně zmíněná forma je uživatelsky nejpřívětivější, pohodlná, rychlá, anonymní, časově nenáročná a levná.

⁴⁹ *Počtem uživatelů internetu jsme přeskročili Evropu* [online]. 2015. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/poctem-uzivatelu-internetu-jsume-preskocili-evropu>>.

⁵⁰ *Informační technologie* [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/informacni-technologie_pm>.

⁵¹ *Podniky s připojením k internetu, leden 2014* [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/documents/10180/20561125/062005-14_09.pdf/67a571ae-b077-4ccf-9972-f9fff46dc211?version=1.0>.

⁵² BUSINESS SOFTWARE ALLIANCE. *Průzkum BSA: V Česku se užívá 34 % nelicencovaného softwaru a to navzdory obavám z bezpečnostních rizik* [online]. Praha, 2014. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <http://globalstudy.bsa.org/2013/downloads/press/pr_czech_cz.pdf>.

⁵³ BUSINESS SOFTWARE ALLIANCE. *The Compliance Gap – BSA Global Software Survey June 2014* [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <http://globalstudy.bsa.org/2013/downloads/studies/2013GlobalSurvey_Study_en.pdf>. s. 8.

⁵⁴ *Dovoz ICT zboží do České republiky (v mil. Kč)* [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/documents/10180/36785880/32018115_0809.pdf/47ff31f0-382c-4018-9358-040901605022?version=1.1>.

⁵⁵ *Vývoj úrovně audiovizuálního pirátství* [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.cpubfilm.cz/prehled.html>>.

4 Subjekty počítačového pirátství

Pro potřeby této práce můžeme subjekty počítačového pirátství rozdělit do tří skupin. První skupinu tvoří ti, kteří se této činnosti dopouští, samotní piráti, neboli také pachatelé a to jak ve formě fyzických osob, tak i firem. Druhou skupinou jsou subjekty, kterým vzniká činností pirátů škoda, tedy mluvíme o poškozených. Poslední skupinu představují instituce zabývající se ochranou autorských práv, případně postihováním pirátů.

4.1 Pachatel - jednotlivec

Obecného pachatele počítačové kriminality si lze představit jako mladého, v minulosti zpravidla netrestaného, nadprůměrně inteligentního, kreativního člověka, působícího v oboru informačních technologií. Na těchto vlastnostech se shoduje mnoho autorů, např. Jangl,⁵⁶ Hellebrandová,⁵⁷ nebo Gurecký.⁵⁸ Stejně tak se shodují, a nelze než souhlasit, že trendem dnešní doby se stává neustále narůstající podíl mladistvých v rámci odvětví tohoto druhu kriminality. Děje se tak hlavně z těch důvodů, že dnešní mladiství mají na rozdíl od předchozích generací poměrně snadný přístup k informačním technologiím jak doma, tak i ve školách. Tento popis je možné implementovat i na postavu počítačového piráta. Vzhledem k uvedeným skutečnostem se nelze divit, že znalosti mladých pachatelů jsou v počítačovém odvětví značné. Nezřídka dokonce vysoce převyšují znalosti dospělých.

Pokud se k těmto faktorům přidá také neúspěšnost mladistvého v reálném životě a to především při navazování sociálních vztahů se svými vrstevníky, může dojít k situaci, kdy se takový jedinec svým protiprávním jednáním snaží zviditelnit alespoň v rámci počítačové komunity. V mnoha případech si vlastně ani neuvědomuje vážnost svého

⁵⁶ JANGL, M. *Počítačová kriminalita* [online]. Brno, 2007. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <https://is.muni.cz/th/81532/pravf_m/DP_pocitacova_kriminalita.pdf>, s. 7.

⁵⁷ HELLEBRANDOVÁ, H. *Počítačová kriminalita* [online]. Brno, 2006. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/th/108668/pravf_b/Bakalarka3.pdf>, s. 31.

⁵⁸ GURECKÝ, L. *Trestněprávní úprava počítačové kriminality* [online]. Brno, 2011. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <https://is.muni.cz/th/325821/pravf_b/Bakalarska_prace_-_Lukas_Gurecky.txt>, s. 18.

jednání, možná také proto, že své počínání považuje za jakousi formu složitější hry,⁵⁹ nebo si pravděpodobně nepřipouští škodlivost svého počínání.

Piráti nevěří, že jde o krádež, protože majitele o jeho majetek nepřipravují. Krádež znamená, že někdo někomu něco vezme, pirátství znamená, že dotyčný něco zkopíruje. Piráti argumentují, že majitele připravují jen o potenciální příjmy jejichž hodnota, je pochybná, protože se nedá odhadnout, kolik lidí by si jejich výrobek koupilo.⁶⁰

U počítačové kriminality obecně je převažujícím motivem pachatelů osobní obohacení, které může být ve srovnání s klasickou kriminalitou mnohem výnosnější. U počítačového pirátství je však zřejmá různorodost motivů. Od již zmíněného obohacení, po získávání respektu okolí, nebo vlastního zviditelnění se. Ovšem najdou se zde i motivy jiné, případně jejich kombinace.

Může se jednat například o pocit převahy nad zaměstnavatelem, policií, veřejností, pocit možné neodhalitelnosti a tudíž také beztrestnosti, dále snaha kompenzovat svoji nespokojenost s prací či osobním životem a v neposlední řadě touha po dobrodružství a riziku.⁶¹

Škatulkování pirátů je možné mnoha způsoby. Viktor Porada⁶² dělí pachatele do čtyřech skupin, podle toho zda je jejich motivací pomsta, výstřednost, publicita, nebo finanční zisk.

Kromě cíleného působení jednotlivců, případně skupin fyzických osob v odvětví počítačového pirátství, můžeme mezi pachatele zařadit i běžné uživatele výpočetní techniky, kteří se porušování autorských práv dopustí příležitostně, nebo z nevědomosti.

Všichni uvedení se v drtivé většině případů dopouští zejména šíření autorských děl, nebo neoprávněného užívání softwaru.

⁵⁹ JANGL, M. *Počítačová kriminalita* [online]. Brno, 2007. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <https://is.muni.cz/th/81532/pravf_m/DP_pocitacova_kriminalita.pdf>, s. 7.

⁶⁰ CRAIG, P. *Softwarové pirátství bez záhad*. Praha, 2008, s. 17.

⁶¹ MELNIČUK, P. Počítačové pirátství „bílých límečků“. In *Hospodářské noviny* [online]. 2001. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <<http://archiv.ihned.cz/c1-860577-pocitacove-piratstvi-bilych-limecku>>.

⁶² PORADA, V., RAK, R. et al. *Kriminalita související s informačními a komunikačními technologiemi a identifikace osob na základě projevu lokomoce člověka (vybrané problémové okruhy výzkumu)*. Karlovy Vary, 2007, s. 118.

4.2 Pachatel - firma

Pokud je již možné označit za pachatele firmu jakožto právnickou osobu, stane se tak zpravidla z důvodu neoprávněného užívání softwaru. Nejčastěji je nelegální software používán v malých a středních podnicích, a to především v kreativních společnostech, jako jsou grafická studia, nebo fotoateliéry.⁶³

Motivace podniků je na rozdíl od mnoha pohnutek pirátů jako jedinců celkem jasná. Programové vybavení jejich výpočetní techniky představuje poměrně značné explicitní náklady. V případě grafických programů se může jednat i o desetitisícové částky, které by firma musela investovat do licencí pro každý užívaný počítač. Firmy se užíváním nelegálního softwaru jednoduše snaží ušetřit i za cenu rizika odhalení.

4.3 Poškození

Ačkoli by se, vzhledem k tomu že cílem počítačových pirátů jsou autorská díla, dalo tvrdit, že se poškozenými stávají téměř výhradně autoři děl, případně ostatní subjekty podílející se na oficiální distribuci, není toto tvrzení tak docela přesné. Do jisté míry je to samozřejmě pravda, avšak poškozeným je nejen přímý nositel práva k předmětnému dílu, ale také další subjekty. Zřejmým je poškozování všech subjektů v určitém odvětví, neboť pirát je pro ně nekalou konkurencí, která nabízí stejné nebo podobné zboží za nižší cenu, neboť nemá náklady na pořízení práv k užití.⁶⁴

Ke škodám způsobeným ušlým ziskem skutečně dochází, ale je to pouhá špička pomyslného ledovce. Pirátskými aktivitami je poškozována celá společnost. Černý trh snižuje legální zisky, ze kterých jsou odváděny daně.⁶⁵

⁶³ NÝVLT, V. Sekera na softwarové piráty. Policejní zásah na vlastní oči. In *Technet* [online]. 2006. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z WWW: <http://technet.idnes.cz/sekera-na-softwarove-piraty-policejni-zasah-na-vlastni-oci-pof-/software.aspx?c=A061008_104436_software_NYV>.

⁶⁴ PRCHALOVÁ, M. *Digitální média a pirátství – Audiovizuální pirátství* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <http://www.cpufilm.cz/new/www/txt/audiovizualni_piratstvi.pdf>. s. 17.

⁶⁵ PRCHALOVÁ, M. *Digitální média a pirátství – Audiovizuální pirátství* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <http://www.cpufilm.cz/new/www/txt/audiovizualni_piratstvi.pdf>. s. 17.

Piráství omezuje rozvoj legálního průmyslu a při vyšší míře pirátství je dopad na legální společnosti natolik negativní, že jsou nuceny výrazně omezovat svou činnost, propouštět zaměstnance, případně dochází i k likvidaci celých společností.⁶⁶

Že tyto hrozby nejsou plané, potvrzuje například studie⁶⁷ Mezinárodní obchodní komory (ICC).⁶⁸ ICC v ní vyčíslila negativní ekonomické, ale i sociální dopady pirátství a plagiátorství na 1,7 bilionu amerických dolarů do roku 2015 a 2,5 milionu pracovních míst, ohrožených každý rok.

Protipirátská organizace BSA⁶⁹ naopak spočítala, že snížení celosvětové míry pirátství o 10 procentních bodů by během čtyř let vytvořilo nové obchodní příležitosti v objemu 142 miliard amerických dolarů a vytvořilo téměř 500 tisíc nových pracovních míst.

Vzhledem k těmto informacím je možné, samozřejmě nadneseně, tvrdit, že poškozeným se může stát prakticky kdokoli.

4.4 Subjekty ochrany autorských práv

Ochranou autorských práv a práv duševního vlastnictví se zabývá celá řada státních i soukromých společností a institucí. Působí jak preventivně v rámci osvěty, tak represivně.

4.4.1 Soukromé organizace ve světě

- **WIPO – Světová organizace duševního vlastnictví⁷⁰**

Tato organizace byla založena v roce 1970. Od roku 1974 je specializovanou agenturou v rámci OSN. Svoji činností přispívá k ochraně duševního vlastnictví

⁶⁶ PRCHALOVÁ, M. *Digitální média a pirátství – Audiovizuální pirátství* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <http://www.cpuofilm.cz/new/www/txt/audiovizualni_piratstvi.pdf>. s. 18.

⁶⁷ *Impacts of counterfeiting and piracy to reach US\$1.7 trillion by 2015* [online]. Paris : 2011. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <[http://www.iccwbo.org/News/Articles/2011/Impacts-of-counterfeiting-and-piracy-to-reach-US\\$1-7-trillion-by-2015/](http://www.iccwbo.org/News/Articles/2011/Impacts-of-counterfeiting-and-piracy-to-reach-US$1-7-trillion-by-2015/)>.

⁶⁸ *International Chamber of Commerce* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <www.iccwbo.org>.

⁶⁹ V důsledku softwarového pirátství ročně nevznikne 2,5 milionu pracovních míst. In *Business World* [online]. 2011. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <<http://businessworld.cz/aktuality/v-dusledku-softwaroveho-piratsvi-rocne-nevznikne-2-5-milionu-pracovnich-mist-7241>>.

⁷⁰ *World Intellectual Property Organization* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.wipo.int>>.

prostřednictvím spolupráce mezi 188 členskými státy. Dále slouží jako fórum pro spolupráci národních svazů na ochranu duševního vlastnictví. Hlavním cílem organizace je vytvoření stabilního celosvětového právního rámce pro danou oblast, zvyšování povědomí o podstatě práv z duševního vlastnictví vycházejících a zlepšení mezistátní spolupráce při jejich správě.⁷¹

- **IFPI - Mezinárodní federace hudebního průmyslu**⁷²

ČNS IFPI prosazuje společné zájmy výrobců zvukových záznamů a hudebních zvukově-obrazových záznamů na území ČR a v zahraničí a spolupracuje při naplňování tohoto cíle s dalšími subjekty, organizacemi a institucemi, a to jak v ČR, tak v zahraničí.

Mezi hlavní činnost, kterou ČNS IFPI vykonává, patří ochrana práv. Jedná se zejména o ochranu práv vznikajících při vysílání zvukových a hudebních zvukově obrazových záznamů pro komerční účely a pořízování rozmnoženin zvukových a hudebních zvukově-obrazových záznamů pro komerční účely a nakládání s nimi.⁷³

- **RIAA - Americká asociace nahrávacího průmyslu**⁷⁴

Jedná se o organizaci, která podporuje a propaguje kreativní a finanční životaschopnosti velkých hudebních vydavatelství. Mezi její členy patří největší hvězdy hudebního průmyslu na světě. Členové RIAA vytváří, vyrábí, nebo distribuují přibližně 85% veškeré hudby ve Spojených státech. RIAA pracuje na ochraně duševního vlastnictví. Chrání práva umělců a hudebních vydavatelství. Monitoruje a reviduje zákony a předpisy.⁷⁵

- **MPAA - Americká filmová asociace**⁷⁶

Globální organizace pracující v oblasti ochrany filmového průmyslu po celém světě. Jedná se o společnost s partnerskými organizacemi na ochranu autorského obsahu ve více než 30 zemích. Organizace byla vytvořena pro ochranu a podporu filmového

⁷¹ BAŠE, J. *Fenomén počítačového pirátství* [online]. Brno, 2010. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/th/170134/pravf_m/DP_-_Fenomen_pocitacoveho_piratstvi.pdf>. s. 24.

⁷² *Mezinárodní federace hudebního průmyslu* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.ifpicr.cz>>.

⁷³ *Činnost ČNS IFPI* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.ifpi.cz/cns-ifpi/cinnost-cns-ifpi/>>.

⁷⁴ *Recording Industry Association of America* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <<https://www.riaa.com/>>.

⁷⁵ *RIAA* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <http://www.riaa.com/aboutus.php?content_selector=about-who-we-are-riaa>.

⁷⁶ *Motion Picture Association of America* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpaa.org>>.

průmyslu v roce 1922 s cílem podpořit rostoucí podnikání v oblasti umění a filmové tvorby. S cílem chránit tvůrčí a umělecké svobody autorů, a zajistit spokojenost diváků po celém světě.⁷⁷

MPAA mimo jiné zastupuje takové velikány filmového průmyslu, jakými jsou Walt Disney, Paramount Pictures Corporation, Twentieth Century Fox, nebo Warner Bros. Entertainment.

- **FACT – Sdružení proti krádežím autorských práv⁷⁸**

Federation Against Copyright Theft je vedoucí obchodní organizace ve Velké Británii založená s cílem chránit a zastupovat zájmy svých členů v oblasti duševního vlastnictví, již od svého založení, v roce 1983. Organizace hraje roli v úspěšném odhalování osob páchajících trestnou činností, která může mít dopad na její členy. Úzce spolupracuje s policií a ostatními bezpečnostními orgány ve Velké Británii a po celém světě. Zaměřuje se zejména na tři klíčové oblasti:

- Online pirátství ve všech formách - se zaměřením na distribuci filmu, televize, sportu a dalších médií ve velkém objemu.
- Organizované kriminální sítě působící ve Velké Británii (a po celém světě), které generují značné nezákonné zisky z distribuce a prodeje pirátských DVD, dekodovacích karet a zařízení.
- Zdroj pirátství – v rámci preventivního působení.⁷⁹

- **BSA – Business Software Alliance⁸⁰**

BSA je od roku 1988 mluvčím předních světových výrobců softwaru, co se počítačového pirátství týká. Zajišťuje vzdělávací programy zaměřené na autorskoprávní problematiku. V podstatě hlavním cílem BSA je ochraňovat autorská práva svých členů, ať už pátráním po trestné činnosti a následným trestním řízením, nebo prevencí – osvětou. BSA vzdělává spotřebitele v oblasti správy softwaru a ochrany autorských práv, bezpečnosti informačních technologií, obchodování, elektronického obchodu a v ostatních záležitostech souvisejících s internetem. Organizace usiluje

⁷⁷ *Our Story* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpa.org/our-story/>>.

⁷⁸ *The Federation Against Copyright Theft* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.fact-uk.org.uk/>>.

⁷⁹ *About FACT* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.fact-uk.org.uk/about/>>.

⁸⁰ *Business Software Alliance* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.bsa.org/>>.

především o legální digitální svět. Mezi její priority patří omezení či vymýcení softwarového pirátství.⁸¹

Mezi členy BSA patří jedny z největších počítačových společností,⁸² např. IBM, Apple, Adobe, Microsoft, Intel, nebo Siemens.

4.4.2 Soukromé organizace v České republice

- **OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, z.s.**⁸³

Byl založen samotnými autory již v roce 1919. První ustavující schůze OSA se konala 9. října 1919. V současné době OSA zastupuje více než 8 381 domácích a 1 milion zahraničních nositelů autorských práv. Posláním OSA je správa autorských majetkových práv zastupovaných a členů. Je důležitým mostem mezi autory a uživateli jejich děl. Autorům poskytuje služby spojené s výběrem a následným rozúčtováním autorských odměn, včetně zpracování dat od uživatelů a právních služeb. Uživatelům usnadňuje přístup k legálnímu užití hudby všech žánrů z celého světa.⁸⁴

- **ČPU – Česká protipirátská unie**⁸⁵

ČPU byla založena v roce 1992 za účelem ochrany autorského práva a práv souvisejících s právem autorským k audiovizuálním dílům a potírání všech forem pirátství v oblasti výroby, dovozu a šíření audiovizuálních děl. ČPU se konstitovala z Protipirátské sekce Unie videodistributorů, která vyvíjela protipirátské aktivity v oblasti audiovize již od počátku 90. let. Činnost ČPU spočívá především v ochraně autorských práv k filmovým dílům, sledování a analýze informací týkajících se autorských práv, přípravě právních kroků proti jejich porušování, spolupráci s orgány činnými v trestním řízení a ostatními institucemi a spolupráci na přípravě nových právních předpisů. Na činnosti ČPU se podílí též protipirátské oddělení mezinárodní organizace Motion Picture Association a čestným členem ČPU je Národní filmový archiv.⁸⁶

⁸¹ BALCAROVÁ, M. *Softwarové pirátství – teorie a praxe* [online]. Jindřichův Hradec, 2007. [cit. 30. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <<https://www.vse.cz/vskp/id/11591>>. s. 25-26.

⁸² *O BSA a členech* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <<http://ww2.bsa.org/country/BSA%20and%20Members.aspx>>.

⁸³ *Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, z.s.* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.osa.cz>>.

⁸⁴ *Kdo jsme* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.osa.cz/hlavni-menu/kdo-jsme/onas.aspx>>.

⁸⁵ *Česká protipirátská unie* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.cpufilm.cz/>>.

⁸⁶ *Kdo jsme a čím se zabýváme* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <http://www.cpufilm.cz/kdo_jsme.html>.

- **DILIA – Divadelní, literární, audiovizuální agentura o.s.**⁸⁷

DILIA, založena r. 1949, je spolek autorů a dalších nositelů autorských práv. Hlavním předmětem její činnosti je zajišťování ochrany autorských práv. Základní činnosti DILIA se dělí na kolektivní správu a agenturu. DILIA vykonává kolektivní správu autorských práv a práv souvisejících s právy autorskými v návaznosti na oprávnění udělené Ministerstvem kultury ČR a v souladu s příslušnými ustanoveními AZ. V praxi tato činnost představuje např. uzavírání smluv o zastupování autorských práv při výkonu kolektivní správy; uzavírání hromadných smluv s provozovateli kabelových televizí, s televizními a rozhlasovými stanicemi, s dovozci a výrobci kopírovacích zařízení a s provozovateli kopírovacích služeb; uzavírání recipročních smluv se zahraničními ochrannými organizacemi a rozúčtování odměn a náhrad nositelům autorských práv.⁸⁸

- **Ochranná organizace autorská - Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl, z.s.**⁸⁹

OOA je nevýdělečná organizace (občanské sdružení) zastupující umělce a dědice při hromadné správě práv, která si většinou nemohou spravovat sami. Při výkonu autorských práv je třeba rozlišovat případy, kdy může autor nebo jiný nositel autorských práv uplatňovat svá práva sám, a případy, kdy není dost dobře možné, aby svá práva a především nárok na výnosy z nich mohl uplatňovat individuálně. Individuální výkon práv podle AZ je prakticky nemožný v případě nároku na odměnu z nenahraných nosičů zvukově obrazových záznamů a na odměnu v souvislosti s úplatným rozmnožováním děl pro osobní potřebu na tiskovém podkladě nebo sledování užití děl v hromadných sdělovacích prostředcích a nejrůznější užití filmových a televizních děl.⁹⁰

Z popisů okruhu zájmů jednotlivých organizací je zřejmé, že nestátní instituce působí zejména preventivně. Pomáhají a zastupují autory děl v případě vymáhání, nebo ochrany jejich práv. Konají osvětově, informují veřejnost, ale i samotné autory o problematice autorských práv. Úzce spolupracují se státními orgány v případě zjištění jejich porušení. Také mohou být nápomocné v rámci konzultací během přípravy a tvorby nové legislativy.

⁸⁷ *Divadelní, literární, audiovizuální agentura o.s.* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.dilia.cz/>>.

⁸⁸ *O nás* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.dilia.cz/index.php/o-nas>>.

⁸⁹ *Ochranná organizace autorská - Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl, z.s.* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.ooas.cz/>>.

⁹⁰ *Ochranná organizace autorská - Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl, z.s.* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.ooas.cz/>>.

4.4.3 Státní subjekty

Pro státní orgány a instituce bývá boj s počítačovým pirátstvím, na rozdíl od soukromých společností, pouze jednou z mnoha dalších činností. Svými aktivitami působí jak preventivně, tak represivně. Nejen že tak jako soukromé instituce informují, nebo podporují projekty prevence, ale mají možnost pachatele trestat. Problémy brzdící jejich činnost mohou znamenat určité překážky jak byrokratické, nebo ekonomické, tak absence lidského kapitálu.

V ČR zaštiťuje veškerou činnost na ochranu autorských práv a práv duševního vlastnictví Meziřesortní komise pro potírání nelegálního jednání proti právům k duševnímu vlastnictví,⁹¹ která zahájila svou činnost v roce 2000.

Komise byla ustavena při Ministerstvu průmyslu a obchodu v souladu s usnesením vlády ČR z dubna 1999 jako součást Koncepce boje proti kriminalitě v oblasti duševního vlastnictví. Založení komise vyplynulo z celkového posouzení problematiky ochrany a dodržování práv k duševnímu vlastnictví v ČR a z toho plynoucích mezinárodních závazků ČR v této oblasti, zejména ve vztahu ke Světové obchodní organizaci a Evropské unii.

Členy komise, jejíž charakter je z hlediska prosazování práv k duševnímu vlastnictví iniciační, nikoliv rozhodovací, byli ministrem průmyslu a obchodu jmenování zástupci ministerstev zahraničních věcí, kultury, vnitra, spravedlnosti, zemědělství, průmyslu a obchodu, informatiky, Úřadu průmyslového vlastnictví, České obchodní inspekce, Policie ČR, Generálního ředitelství cel a nově i Úřadu vlády ČR.

Komise se schází v pravidelných intervalech, zpravidla jedenkrát za tři měsíce, popřípadě operativně v souvislosti s naléhavostí řešení jednotlivých problémů. V rámci své činnosti rovněž úzce spolupracuje s řadou nevládních organizací a institucí jako jsou DILIA, INTERGRAM, OSA, IFPI, BSA, ČPU, Ochranná organizace autorská, INICIATIVA a konzultuje s nimi praktické kroky a legislativní postupy v oblasti prosazování práv k duševnímu vlastnictví.⁹²

⁹¹ *Meziřesortní komise pro potírání nelegálního jednání proti právům k duševnímu vlastnictví* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument6081.html>>.

⁹² *Stručná charakteristika zaměření a rozsahu činnosti Komise* [online]. 2009. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument7752.html>>.

- **Ministerstvo vnitra a podřízené orgány**

Ministerstvo vnitra a jemu podřízené orgány se problémem počítačové kriminality a pirátství zabývají nejzásadněji. Jejich činnost vychází z Koncepce boje proti kriminalitě v oblasti duševního vlastnictví,⁹³ která byla vypracována ve spolupráci s Ministerstvem průmyslu a obchodu.

- **Policie ČR**

Do roku 1998 byla veškerá problematika z oblasti počítačové kriminality řešena v rámci místní a věcné příslušnosti, bez jakéhokoli určeného vnitřního rozdělení. První specializované pracoviště se zaměřením na počítačové pirátství, bylo založeno v rámci Policejního prezidia Policie ČR až po roce 1998.

Od roku 2002 docházelo s ohledem na úsporná opatření ke snižování stavu specialistů, a celá aktivita v rámci úspor gradovala v roce 2003, kdy došlo ke sloučení dané problematiky s problematikou trestné činnosti v oblasti životního prostředí, ochranných známek, průmyslových práv a ochrany osobních údajů. Zlom nastal v roce 2004, kdy byla provedena analýza schopnosti a možností řešení případů počítačové kriminality a na základě této analýzy byly stanoveny kroky vedoucí k zajištění profesionálního zabezpečení odhalování a vyšetřování tohoto odvětví trestné činnosti.

V rámci struktury Policie ČR vzniklo koncem roku 2004 nové specializované pracoviště, zaměřené na celou oblast počítačové kriminality, Odbor informační kriminality pod Úřadem služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia ČR.

Následně byla od počátku roku 2009 vytvářena pracoviště informační kriminality v rámci jednotlivých krajských ředitelství a také vznikala pracoviště na lokálních částech krajů, tedy na územních odborech, obvodech a městských ředitelstvích. Jedná se o Oddělení informační kriminality, spadající pod Odbor analytiky jednotlivých Krajských ředitelství Policie ČR.⁹⁴

⁹³ *Koncepce boje proti kriminalitě v oblasti duševního vlastnictví* [online]. 1999. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z WWW: <http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/B2DD08CB18BB642AC12571B600702D9A>.

⁹⁴ KUCHARÍK, K. *Činnost Policie ČR ve vztahu k informační kriminalitě* [online]. 26. 2. 1999. [cit. 2016-02-16]. Dostupné z WWW: <https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwitsaiw9tTLAhUp7nIKHdVHDwYQFgg3MAQ&url=http%3A%2F%2Fi.info.cz%2Furs-att%2FKarel_Kucharik_-_Cinnost_Policie_CR_ve_vztahu_k_informacni_kriminalite-123572804005458.ppt&usg=AFQjCNEZcwPMVmpAU08QsB537mpN0smGmg&sig2=j1btlmZ1Wy9F_0b9FfiNew>.

5 Právní aspekty počítačového pirátství

V případech počítačového pirátství dochází zejména k porušování hodnot vymezených zákonem č. 121/2000 Sb., Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (Autorský zákon), a zákonem č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník (dále jen TZ).

5.1 Počítačové pirátství z pohledu Autorského zákona

Zásadním pojmem pro tuto problematiku, je pojem autorské dílo. Definice autorského díla je uvedena v § 2 AZ, jak již bylo citováno ve 2. kapitole této práce.

Definice díla, jakožto předmětu práva autorského je značně široká. Z pohledu uživatele lze konstatovat, že v podstatě veškeré dokumenty, které lze na internetu nalézt, jsou autorským dílem. Požadavek jedinečnosti nebo pouze původnosti může samozřejmě konkrétní materiál z ochrany vyloučit, ale půjde spíše o výjimky.⁹⁵

Z uvedených skutečností je možné usuzovat, že veškerý obvyklý obsah šířený počítačovými piráty jak pomocí výroby kopií, linkingu, nebo prostřednictvím výměnných Peer to Peer sítí, který je výsledkem tvůrčí činnosti nejčastěji z umělecké oblasti, ale i oblastí literární, nebo vědecké, je dílem chráněným podle autorského práva.

5.1.1 Užívání díla

Při řešení zpřístupnění díla prostřednictvím internetu je potřeba vycházet z ustanovení § 12 AZ,⁹⁶ které obsahuje demonstrativní výčet způsobů užití díla:

§ 12 Právo dílo užít

(1) Autor má právo své dílo užít v původní nebo jiným zpracované či jinak změněné podobě, samostatně nebo v souboru anebo ve spojení s jiným dílem

⁹⁵ ČERMÁK, J. *Internet a autorské právo*. Praha, 2003, s. 26.

⁹⁶ ČESKO. Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 36, s. 1660-1661.

či prvky a udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva; jiná osoba může dílo užít bez udělení takového oprávnění pouze v případech stanovených tímto zákonem.

(2) Poskytnutím oprávnění podle odstavce 1 právo autorovi nezaniká; autorovi vzniká pouze povinnost strpět zásah do práva dílo užít jinou osobou v rozsahu vyplývajícím ze smlouvy.

(3) Autor má právo požadovat na vlastníku věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, aby mu ji zpřístupnil, pokud je toho třeba k výkonu práv autorských podle tohoto zákona. Toto právo nelze uplatnit v rozporu s oprávněnými zájmy vlastníka; vlastník není povinen autorovi takovou věc vydat, je však povinen na žádost a náklady autora zhotovit fotografii nebo jinou rozmnoženinu díla a odevzdat ji autorovi.

(4) Právem dílo užít je

- a) právo na rozmnožování díla (§ 13),
- b) právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 14),
- c) právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 15),
- d) právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 16),
- e) právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla (§ 17),
- f) právo na sdělování díla veřejnosti (§ 18), zejména
 1. právo na provozování díla živě nebo ze záznamu a právo na přenos provozování díla (§ 19 a 20),
 2. právo na vysílání díla rozhlasem či televizí (§ 21),
 3. právo na přenos rozhlasového či televizního vysílání díla (§ 22),
 4. právo na provozování rozhlasového či televizního vysílání díla (§ 23).

(5) Způsoby užití díla vyplývající z odstavce 4 se pro účely tohoto zákona vymezují v ustanoveních § 13 až 23.

Z vyjmenovaných způsobů užití díla připadá v rámci problematiky počítačového pirátství v úvahu rozmnožování díla a sdělování díla veřejnosti. Rozmnožování díla je v AZ definováno v § 13.

5.1.2 Rozmnožování díla

Jak je uvedeno v předchozím odstavci, o problematice rozmnožování díla pojednává § 13 citovaného AZ,⁹⁷ který zní:

§ 13 Rozmnožování

(1) Rozmnožováním díla se rozumí zhotovování dočasných nebo trvalých, přímých nebo nepřímých rozmnoženin díla nebo jeho části, a to jakýmkoli prostředky a v jakékoli formě.

(2) Dílo se rozmnožuje zejména ve formě rozmnoženiny tiskové, fotografické, zvukové, obrazové nebo zvukově obrazové, stavbou architektonického díla nebo ve formě jiné trojrozměrné rozmnoženiny anebo ve formě elektronické zahrnující vyjádření analogové i digitální.

Rozmnoženinou se rozumí to, co se v technickém slova smyslu většinou nazývá kopie, tedy bezesporu i vytvoření duplikátu dat na hard disku. Tím, že dojde k nahrání (upload) těchto dat na jiný počítač, vznikne rozmnoženina v elektronické formě.⁹⁸

Nejen sdílení, ale i stahování díla z internetu, případně vytváření kopií nosičů, je jeho užitím ve smyslu § 12 odst. 4 písm. a) a § 13 AZ, neboť samotný proces stahování vede k tomu, že se na pevném disku počítače vytvoří rozmnoženina díla.

5.1.3 Sdílení (sdělování) díla

Dalším způsobem užití díla uplatňovaným při počítačovém pirátství je jeho sdělování veřejnosti podle § 18 AZ.⁹⁹ Zákon definuje sdělování jako:

⁹⁷ ČESKO. Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 36, s. 1661.

⁹⁸ ČERMÁK, J. *Internet a autorské právo*. Praha, 2003, s. 33.

⁹⁹ ČESKO. Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 36, s. 1661.

§ 18 Obecná ustanovení

(1) Sdělováním díla veřejnosti se rozumí zpřístupňování díla v nehmotné podobě, živě nebo ze záznamu, po drátě nebo bezdrátově.

(2) Sdělováním díla veřejnosti podle odstavce 1 je také zpřístupňování díla veřejnosti způsobem, že kdokoli může mít k němu přístup na místě a v čase podle své vlastní volby zejména počítačovou nebo obdobnou sítí.

(3) Sdělováním díla veřejnosti není pouhé provozování zařízení umožňujícího nebo zajišťujícího takové sdělování.

(4) Sdělováním díla veřejnosti podle odstavců 1 a 2 nedochází k vyčerpání práva autora na sdělování díla veřejnosti.

Lze tedy konstatovat, že zpřístupnění díla prostřednictvím internetu, případně na záznamovém médiu, naplňuje znaky jak rozmnožování, tak sdělování díla veřejnosti.

Velice důležitou informaci uvádí třetí odstavec zmíněného § 18 AZ. Toto ustanovení se vztahuje na poskytovatele připojení k internetu, stejně tak i na vlastníky domén, na nichž jsou provozována linkovací diskusní fóra, nebo vlastníky serverů s úložišti.

5.1.4 Volné užití díla

Z pohledu běžného uživatele je podstatné vymezení § 30 AZ,¹⁰⁰ které pojednává o volném užití takto:

§ 30 Volná užití

(1) Za užití díla podle tohoto zákona se nepovažuje užití pro osobní potřebu fyzické osoby, jehož účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, nestanoví-li tento zákon jinak.

(2) Do práva autorského tak nezasahuje ten, kdo pro svou osobní potřebu zhotoví záznam, rozmnoženinu nebo napodobeninu díla.

¹⁰⁰ ČESKO. Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 36, s. 1664.

(3) Nestanoví-li tento zákon dále jinak, užitím podle tohoto zákona je užití počítačového programu či elektronické databáze i pro osobní potřebu fyzické osoby či vlastní vnitřní potřebu právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby včetně zhotovení rozmnoženiny takových děl i pro takovou potřebu; stejně je užitím podle tohoto zákona zhotovení rozmnoženiny či napodobeniny díla architektonického stavbou i pro osobní potřebu fyzické osoby či vlastní vnitřní potřebu právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby (§ 30a) a pořízení záznamu audiovizuálního díla při jeho provozování ze záznamu nebo jeho přenosu (§ 20) i pro osobní potřebu fyzické osoby.

(4) Rozmnoženina nebo napodobenina díla výtvarného zhotovená pro osobní potřebu fyzické osoby podle odstavce 1 musí být jako taková vždy zřetelně označena.

(5) Rozmnoženina nebo napodobenina díla výtvarného zhotovená pro osobní potřebu fyzické osoby podle odstavce 1 nesmí být použita k jinému než tam uvedenému účelu.

(6) Ustanovení § 25, 43 a 44 nejsou odstavcem 1 dotčena.

Toto ustanovení zjednodušeně znamená, že pokud uživatel stahuje autorská díla pro svou vlastní potřebu, neporušuje zákon, což ovšem neplatí v případě softwaru, kde nadále dochází k porušování licenčního ujednání.

5.2 Delikty spojené s porušováním autorských práv

Osoby porušující autorská práva se mohou svým jednáním dopustit spáchání trestného činu, přestupku, nebo jiného správního deliktu.

5.2.1 Trestný čin

Z hlediska TZ nalezneme úpravu porušování autorských práv v § 270,¹⁰¹ který zní následovně:

¹⁰¹ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 416.

§ 270 Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi

(1) Kdo neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude pachatel potrestán,

a) vykazuje-li čin uvedený v odstavci 1 znaky obchodní činnosti nebo jiného podnikání,

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch nebo způsobí-li tím jinému značnou škodu, nebo

c) dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu.

(3) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu nebo způsobí-li tím jinému škodu velkého rozsahu, nebo

b) dopustí-li se takového činu ve velkém rozsahu.

Na základě tohoto paragrafu tedy může dojít k trestnímu stíhání každého trestně odpovědného, kdo neoprávněně zasáhne do autorských práv spadajících pod ochranu zákona. Výklad práva zde nerozlišuje, jakým způsobem se zde nakládá s nelegálním dílem, stejně tak nepřipouští spáchání trestného činu z nedbalosti.

Určujícím znakem, zda bude čin klasifikován jako trestný čin, je společenská škodlivost daného chování. Dodržuje se přitom ustanovení § 12 odst. 2 TZ,¹⁰² vymezující zásady zákonnosti a subsidiarity, které říká:

¹⁰² ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 355-356.

§ 12 Zásada zákonnosti a zásada subsidiarity trestní represe

(1) Jen trestní zákon vymezuje trestné činy a stanoví trestní sankce, které lze za jejich spáchání uložit.

(2) Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.

Z tohoto vyplývá, že nelegální užívání autorských děl pro domácí potřebu bude mít zcela odlišnou společenskou škodlivost, než jejich zneužívání ke komerčním účelům, např. ve firmách.

5.2.2 Přestupek a správní delikt

Pokud soud neshledá společenskou škodlivost jako neúnosnou, je spáchaný čin překvalifikován na přestupek podle ustanovení § 105a AZ.¹⁰³

§ 105a Přestupky

(1) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že

a) neoprávněně užije autorské dílo, umělecký výkon, zvukový či zvukově obrazový záznam, rozhlasové nebo televizní vysílání nebo databázi,

b) neoprávněně zasahuje do práva autorského způsobem uvedeným v § 43 odst. 1 nebo 2 anebo v § 44 odst. 1, nebo

c) jako obchodník, který se účastní prodeje originálu díla uměleckého, nesplní oznamovací povinnost podle § 24 odst. 6.

(2) Za přestupek podle odstavce 1 písm. a) lze uložit pokutu do 150 000 Kč, za přestupek podle odstavce 1 písm. b) pokutu do 100 000 Kč a za přestupek podle odstavce 1 písm. c) pokutu do 50 000 Kč.

¹⁰³ ČESKO. Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. [online]. 2000. [cit. 2016-03-20], částka 36, Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-121#cast1>>.

V případě právnických osob se jedná o správní delikt, který je uvedený ve znění § 105b AZ.¹⁰⁴

§ 105b Správní delikty právnických a podnikajících fyzických osob

(1) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se dopustí správního deliktu tím, že

a) neoprávněně užije autorské dílo, umělecký výkon, zvukový či zvukově obrazový záznam, rozhlasové nebo televizní vysílání nebo databázi,

b) neoprávněně zasahuje do práva autorského způsobem uvedeným v § 43 odst. 1 nebo 2 anebo v § 44 odst. 1, nebo

c) jako obchodník, který se účastní prodeje originálu díla uměleckého, nesplní oznamovací povinnost podle § 24 odst. 6.

(2) Za správní delikt podle odstavce 1 písm. a) se uloží pokuta do 150 000 Kč, za správní delikt podle odstavce 1 písm. b) pokuta do 100 000 Kč a za správní delikt podle odstavce 1 písm. c) pokuta do 50 000 Kč.

O přestupek, případně správní delikt se jedná nejčastěji u méně závažných případů zásahu do autorského práva.

5.3 Trestní odpovědnost

5.3.1 Trestní odpovědnost fyzických osob a odpovědnost za přestupek

Trestní odpovědnost v případě spáchání trestného činu fyzickou osobu je uvedena v Hlavě II. TZ, kde je v § 22¹⁰⁵ definována osoba pachatele a v § 25¹⁰⁶ a § 26¹⁰⁷ další podmínky trestní odpovědnosti, konkrétně věk a vyloučení nepřičetnosti.

¹⁰⁴ ČESKO. Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. [online]. 2000. [cit. 2016-03-20], částka 36, Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-121#cast1>>.

¹⁰⁵ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 357.

¹⁰⁶ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 358.

¹⁰⁷ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 358.

§ 22 Pachatel

(1) Pachatelem trestného činu je, kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná.

(2) Pachatelem trestného činu je i ten, kdo k provedení činu užil jiné osoby, která není trestně odpovědná pro nedostatek věku, nepřičetnost, omyl, anebo proto, že jednala v nutné obraně, krajní nouzi či za jiné okolnosti vylučující protiprávnost, anebo sama nejednala nebo nejednala zaviněně. Pachatelem trestného činu je i ten, kdo k provedení činu užil takové osoby, která nejednala ve zvláštním úmyslu či z pohnutky předpokládané zákonem; v těchto případech není vyloučena trestní odpovědnost takové osoby za jiný trestný čin, který tímto jednáním spáchala.

§ 25 Věk

Kdo v době spáchání činu nedovršil patnáctý rok svého věku, není trestně odpovědný.

§ 26 Nepřičetnost

Kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.

Pachatelem trestného činu se tedy může stát fyzická osoba starší 15 let a přičetná, která naplnila znaky skutkové podstaty trestného činu.

Odpovědnost za spáchání přestupku se od odpovědnosti za spáchání trestného činu liší pouze zaviněním. Na rozdíl od trestného činu postačuje u přestupku zavinění z nedbalosti, jak definuje v § 3¹⁰⁸ zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

§ 3

K odpovědnosti za přestupek postačí zavinění z nedbalosti, nestanoví-li zákon výslovně, že je třeba úmyslného zavinění.

¹⁰⁸ ČESKOSLOVENSKO. Zákon České národní rady č. 200/1990 Sb. o přestupcích. In: *Sbírka zákonů, Česká a Slovenská federativní republika*. 1990, částka 35, s. 810.

5.3.2 Trestní odpovědnost a odpovědnost za správní delikt právnických osob

Trestní odpovědnost právnických osob upravuje § 8 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim,¹⁰⁹ takto:

§ 8 Trestní odpovědnost právnické osoby

(1) Trestným činem spáchaným právnickou osobou je protiprávní čin spáchaný jejím jménem nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, jednal-li tak

a) statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, anebo jiná osoba, která je oprávněna jménem nebo za právnickou osobu jednat,

b) ten, kdo u této právnické osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost, i když není osobou uvedenou v písmenu a),

c) ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právnické osoby, nebo

d) zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení (dále jen "zaměstnanec") při plnění pracovních úkolů, i když není osobou uvedenou v písmenech a) až c), jestliže jí ho lze přičítat podle odstavce 2.

(2) Právnické osobě lze přičítat spáchání trestného činu uvedeného v § 7, jestliže byl spáchán

a) jednáním orgánů právnické osoby nebo osob uvedených v odstavci 1 písm. a) až c), nebo

b) zaměstnancem uvedeným v odstavci 1 písm. d) na podkladě rozhodnutí, schválení nebo pokynu orgánů právnické osoby nebo osob uvedených v odstavci 1 písm. a) až c) anebo proto, že orgány právnické osoby nebo osoby uvedené v odstavci 1 písm. a) až c) neprovedly taková opatření, která měly provést podle jiného právního předpisu nebo která po nich lze spravedlivě požadovat, zejména neprovedly povinnou nebo potřebnou kontrolu nad činností zaměstnanců nebo jiných osob, jimž jsou

¹⁰⁹ ČESKO. Zákon č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2011, částka 146, s. 5444.

nadřizeny, anebo neučinily nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení následků spáchaného trestného činu.

(3) Trestní odpovědnosti právnické osoby nebrání, nepodaří-li se zjistit, která konkrétní fyzická osoba jednala způsobem uvedeným v odstavcích 1 a 2.

(4) Ustanovení odstavců 1 a 2 se užití i tehdy, jestliže

a) k jednání uvedenému v odstavcích 1 a 2 došlo před vznikem právnické osoby,

b) právnická osoba vznikla, ale soud rozhodl o neplatnosti právnické osoby,

c) právní úkon, který měl založit oprávnění k jednání za právnickou osobu, je neplatný nebo neúčinný, nebo

d) jednající fyzická osoba není za takový trestný čin trestně odpovědná.

V případě právnických osob se tedy za tuto odpovědnou osobu nejčastěji pokládá statutární orgán, nebo konkrétní zaměstnanec společnosti.

V případě spáchání správního deliktu podle výše citovaného § 105b AZ, přichází na řadu ustanovení § 105c AZ,¹¹⁰ které mimo jiné upravuje odpovědnost za jeho spáchání takto:

§ 105c Společná ustanovení

(1) Právnická osoba za správní delikt neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby porušení právní povinnosti zabránila.

(2) Při určení výměry pokuty se přihlédne k závažnosti správního deliktu, zejména ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům a k okolnostem, za nichž byl spáchán.

(3) Odpovědnost právnické osoby za správní delikt zaniká, jestliže správní orgán o něm nezhájil řízení do 1 roku ode dne, kdy se o něm dozvěděl, nejpozději však do 3 let ode dne, kdy byl spáchán.

¹¹⁰ ČESKO. Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. [online]. 2000. [cit. 2016-03-20], částka 36, Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-121#cast1>>.

(4) Správní delikty podle tohoto zákona v přenesené působnosti projednává v prvním stupni obecní úřad obce s rozšířenou působností, v jehož územním obvodu byl správní delikt spáchán.

(5) Na odpovědnost za jednání, k němuž došlo při podnikání fyzické osoby nebo v přímé souvislosti s ním, se vztahují ustanovení zákona o odpovědnosti a postihu právnické osoby.

(6) Pokuty vybírá a vymáhá orgán, který je uložil. Příjem z pokut je příjmem rozpočtu, ze kterého je hrazena činnost orgánu, který pokutu uložil.

5.3.3 Trestní odpovědnost poskytovatelů připojení a virtuálních úložišť

Trestní odpovědnost poskytovatelů internetových připojení a poskytovatelů, nebo správců virtuálních datových úložišť, je upravena v § 5 zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti,¹¹¹ který říká:

§ 5 Odpovědnost poskytovatele služby za ukládání obsahu informací poskytovaných uživatelem

(1) Poskytovatel služby, jež spočívá v ukládání informací poskytnutých uživatelem, odpovídá za obsah informací uložených na žádost uživatele, jen

a) mohl-li vzhledem k předmětu své činnosti a okolnostem a povaze případu vědět, že obsah ukládaných informací nebo jednání uživatele jsou protiprávní, nebo

b) dozvěděl-li se prokazatelně o protiprávní povaze obsahu ukládaných informací nebo o protiprávním jednání uživatele a neprodleně neučinil veškeré kroky, které lze po něm požadovat, k odstranění nebo znepřístupnění takovýchto informací.

(2) Poskytovatel služby uvedený v odstavci 1 odpovídá vždy za obsah uložených informací v případě, že vykonává přímo nebo nepřímo rozhodující vliv na činnost uživatele.

¹¹¹ ČESKO. Zákon č. 480/2004 Sb. o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2004, částka 166, s. 9471.

V praxi to tedy znamená, že poskytovatelé internetového připojení, nebo vlastníci serverů s úložišti dat, nenesou odpovědnost za uložený obsah. V případě zjištění nelegálního obsahu na serveru úložiště, správci úložiště tento obsah na upozornění dle výše uvedeného § 5, odst. 1, písm b) odstraňují.

6 Odhalené případy počítačového pirátství

6.1 Případy sdílení autorských děl

Jedním z nejznámějších případů počítačového pirátství poslední doby byl díky obrovskému zájmu sdělovacích prostředků případ mladého muže, který v roce 2007 nahrál přímo v prostoru kina na digitální kameru film Simpsonovi ve filmu a následně jej sdílel na internetu. Dle Tiskové zprávy ČPU z 18. srpna 2007¹¹² způsobil devatenáctiletý pachatel distribuční společnosti Bontonfilm, a.s. škodu ve výši cca 5 milionů korun. Film si z internetu stáhlo přes sto tisíc lidí. Pachatel byl pracovníky Oddělení hospodářské kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování dopaden již tři dny od oznámení ČPU a následně obviněn ze spáchání trestného činu porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 152 odst. 1, odst. 2 písm. b) tehdejšího TZ. Pachateli hrozil trest odnětí svobody ve výši pěti let a peněžitá pokuta ve výši 5 milionů korun, ale dle informací z médií skončil případ peněžitou pokutou ve výši 150 tisíc korun.¹¹³

Tento případ byl specifický zejména tím, že česká premiéra filmu předcházela premiérám v ostatních zemích a to i v zemi původu USA.

V roce 2015 byl v médiích zveřejněn případ třicetiletého muže z Litoměřicka, který byl litoměřickým soudem potrestán tříletým podmíněným trestem. Případ tohoto piráta, který 8 let prostřednictvím internetu sdílel nelegální kopie operačních systémů Microsoft Windows 7 a 8, je zajímavý zejména způsobem náhrady škody, na kterém se tento muž dohodl s poškozenými společnostmi. Jakubovi F. tehdy hrozilo až desetileté vězení. S vymáháním náhrady škody soud poškozené společnosti odkázal na občanskoprávní řízení. Počítačové firmy škodu vyčíslily na 5,7 milionů korun. K civilnímu soudu se však případ nedostal. Společnosti se totiž s Jakubem F. dohodly na netradičním způsobu mimosoudního vyrovnání. Sdružení BSA, které se zabývá

¹¹² *Pirát, který ukradl Simpsonovy, byl obviněn* [online]. 2007. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.cpufilm.cz/press.html#18.08.2007>>.

¹¹³ ZVOLÁNEK, J. Český filmový pirát zaplatí za Simpsonovy 150 tisíc. In: *iDnes* [online]. 2008. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z WWW: <http://kultura.idnes.cz/filmvideo.aspx?c=A080112_181458_filmvideo_jan>.

prosazováním bezpečného a legálního digitálního světa, s ním natočilo video. Má sloužit jako odstrašující příklad pro další piráty.¹¹⁴

Jako poslední příklad lze uvést případ z roku 2011 ze Severních Čech. Policistům se podařilo zadržet teprve šestnáctiletého pachatele, který na webu jím spravovaném umístil a poskytoval volně ke stažení a zhlédnutí velké množství audio-vizuálních děl.

Dle Tiskové zprávy ČPU z 5. ledna 2011¹¹⁵ se jedná o historicky první případ, kdy byl v ČR obviněn správce a administrátor webové stránky. Podle informací ze zpravodajství Policie ČR, Krajského ředitelství Libereckého kraje,¹¹⁶ se policii podařilo prokázat, že mladík zpřístupňoval filmy a různá audiovizuální díla na svých stránkách již od poloviny roku 2009, tedy v době kdy mu bylo teprve patnáct let. ČPU ale chlapce oslovila již rok předtím, tedy v roce 2008, kdy byl vyzván k ukončení porušování autorských práv. Vzhledem k tomu, že na výzvu chlapec nereagoval, obrátila se ČPU na policii, kde podala trestní oznámení pro podezření z porušování zákona. Policisté pachateli prokázali, že od poloviny roku 2009 do dubna 2010 zpřístupnil na svém webu odkazy k téměř 2500 filmům a audiovizuálním dílům. Jeho motivací byl zisk z reklamy umístěné na webových stránkách, jejichž návštěvnost překročila 15 000 unikátních uživatelů denně.

ČPU vyčíslila za jí zastupované poškozené škodu na více než 138 milionů korun, přičemž škoda způsobená jedním zhlédnutím filmu byla vyčíslena ve výši 15-30 korun a škoda za jedno zhlédnutí epizody seriálu ve výši 5-10 korun.¹¹⁷

Mladý pachatel byl obviněn ze spáchání trestného činu porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 152 TZ, platného do konce roku 2009, neboť je pro pachatele příznivější.

¹¹⁴ DVOŘÁK, M. Pirát natočil video proti sdílení. Když bude sledované, nemusí platit škodu. In: *iDnes* [online]. 2015. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z WWW: <http://usti.idnes.cz/pirat-soud-natocil-klip-sdileni-bsa-shani-kliky-fr3-/usti-zpravy.aspx?c=A151124_113922_usti-zpravy_alh>.

¹¹⁵ *První provozovatel stránky s online filmy a seriály odhalen* [online]. 2011. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.cpufilm.cz/press.html#05.01.2011>>.

¹¹⁶ *Provinil se proti autorským právům* [online]. 2011. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/provinil-se-proti-autorskym-pravum.aspx>>.

¹¹⁷ *První provozovatel stránky s online filmy a seriály odhalen* [online]. 2008. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.cpufilm.cz/press.html#05.01.2011>>.

Tento případ byl ojedinělý hned v několika ohledech. V počtu autorských děl, u kterých byla porušena autorská práva, ve výši vyčíslené způsobené škody a v neposlední řadě i věkem pachatele.

6.2 Případy výroby nelegálních kopií

V roce 2007 bylo na základě trestního oznámení ČPU zahájeno vyšetřování jednoho z nejrozsáhlejších případů výrobního pirátství ve věci obviněné S.B. Obviněná inzerovala prodej DVD-R nejen s novinkovými i předpremiérovými tituly na serveru www.hyperinzerce.cz. Na základě zaslání seznamu, vyžádaného na uvedené emailové adrese, vykonal vyšetřovatel ČPU dva kontrolní nákupy, jejichž obsahem byly v době uskutečnění kontrolního nákupu převážně předpremiérové tituly doposud v ČR nevydané na DVD nosičích. Jednalo se o tituly *Let č. 93*, *Za plotem*, *Lucky Number Slevin*, *Kráska v nesnázích*, *Skrytá identita* a *Saw 3*, které byly následně předány vyšetřujícímu orgánu k daktyloskopické expertíze. Obviněná zaslala tituly na dobírku ze své adresy trvalého bydliště. V rámci domovní prohlídky bylo v bytě obviněné zajištěno 1844 ks DVD-R, z toho 1663 ks sloužilo jako master a 181 ks bylo v obálkách připravených k odeslání dalším odběratelům. Vyšetřováním se prokázalo, že celkem obviněná neoprávněně užila na deset tisíc kopií filmových děl, a to jejich neoprávněným rozmnožováním a rozšiřováním. K 8939 ks takto neoprávněně užitým kopiím děl na DVD-R přitom drží práva společnosti sdružené v ČPU. O rozsahu protiprávní činnosti obviněné svědčí i fakt, že kopírovala tituly skutečně ve velkém. Například titulu *Účastníci zájezdu* prodala hned 44 kopií, na druhém místě se umístily tituly *Piráti z Karibiku: Truhla mrtvého muže* a *Šifra mistra Leonarda* v počtu 39 kusů a třetí příčku drží *Doba ledová 2: Obleva* s 37 kopiemi.¹¹⁸

Další případ výroby nelegálních kopií pochází z Ústí nad Labem, kde byla kriminální policií provedena prohlídka v prostorách jedné z místních videopůjčoven.

Kriminální policie z Ústí n. L. provedla prohlídku nebytových prostor ve videopůjčovně San Audio v obchodním domě Sever na Mírovém náměstí a zajistila přes 2.500 kusů DVD disků, osobní počítač a další důkazy. Důvodem bylo podezření ze spáchání trestného činu porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 152 TZ, kterého se měl dopustit jeden z jednatelů

¹¹⁸ *Vyšetřování DVD-R pirátství ve velkém* [online]. 2008. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z WWW: http://www.filmynajsouzadarmo.cz/cs/kauzy/000354_vysetrovani-dvd-r-piratstvi-ve-velkem.php.

společnosti, která videopůjčovnu provozuje. Policii na případ pirátství upozornila před měsícem ČPU trestním oznámením, ve kterém uvedla důkazy trestné činnosti podezřelého. Devětatřicetiletý Jan L. je důvodně podezřelý, že po delší dobu vypaloval pirátská DVD a prodával je zájemcům za 40 Kč. Této trestné činnosti se přitom dopouštěl většinou přímo v prostorách videopůjčovny, kdy jako předloha pro vypalování mu sloužily DVD z půjčovny a kopie dosud nevydaných filmů stažené z internetu. Policie proto zajistila všechny DVD disky z půjčovny, počítač, na kterém měl podezřelý pirátské kopie vypalovat a externí harddisk, na kterém se nachází přes 100 obrazů nejrůznějších DVD filmových titulů připravených k vypalování. Zajištěné důkazy budou předány znalci k odbornému zkoumání, přičemž na počítači by se mělo nacházet přes 1,5 TB (terabajtů) dat, což odpovídá asi 220 filmům v DVD kvalitě. Zároveň budou prověřována i licenční ujednání mezi provozovatelem půjčovny a distribučními společnostmi zda má půjčovna všechna potřebná oprávnění k pronájmu a půjčování.¹¹⁹

6.3 Případy neoprávněného užívání softwaru

Odhalování případů neoprávněného užívání softwaru se zabývá zejména BSA, která na svém webu zveřejnila některé z odhalených případů.

V srpnu 2008 byla uskutečněna prohlídka nebytových prostor patřících středně velké společnosti zabývající se kovoobráběním a výrobou kovoobráběcích nástrojů. V rámci prohlídky bylo policií zkontrolováno celkem 15 počítačů. Předběžné výsledky znaleckého zkoumání obsahu počítačů ukazují, že na počítačích byly nainstalovány nelegální kopie počítačových programů Microsoft a Autodesk v přibližné hodnotě 200.000,- Kč.¹²⁰

V červenci 2008 byly uskutečněny dvě koordinované prohlídky nebytových prostor patřících středně velké společnosti zabývající se reklamou, propagací a konzultačními službami v této oblasti. Prohlídky byly uskutečněny ve stejný okamžik ve dvou pobočkách společnosti nacházejících se v Liberci a v Brně. V rámci prohlídek bylo policií zkontrolováno celkem 20 počítačů. Předběžné výsledky znaleckého

¹¹⁹ *Majitel videopůjčovny vypaloval a prodával nelegální DVD* [online]. 2009. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.cpunfilm.cz/press.html#14.01.2009>>.

¹²⁰ *Vybrané případy užívání nelegálního softwaru* [online]. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z WWW: <<http://ww2.bsa.org/country/Anti-Piracy/prosecuting-piracy.aspx>>.

zkoumání obsahu počítačů ukazují, že na počítačích byly nainstalovány nelegální kopie programů Microsoft a Adobe v přibližné hodnotě 450.000,- Kč.¹²¹

Od dubna roku 2015 využívá BSA v ČR placené informátory. Ve své kampani slibuje vyplacení 10 % z peněžní částky náhrady škody oznamovateli, který se bude aktivně podílet na odhalení a prokázání porušování autorského práva k softwaru.¹²² Že je tato kampaň účinná je zřejmé. K odhalování užívání nelegálního softwaru přispěla jen během roku 2015 ve velkém.

„Za poslední tři měsíce evidujeme oznámení o nelegálním softwaru ve firmách v hodnotě více než pěti milionů korun. Pokud se odhady potvrdí, vyplatíme oznamovatelům zhruba 500 tisíc korun,“ říká Jan Hlaváč, zástupce organizace BSA, která sdružuje významné výrobce softwaru, například firmy Adobe, Autodesk nebo Microsoft. Úspěšným informátorům BSA vyplácí 10procentní podíl v okamžiku úspěšného vyřešení případu, tedy zaplacení náhrady škody.

Přistižené firmy mají většinou od 5 do 150 zaměstnanců a podnikají v oblasti služeb, designu, inženýrství a architektury. Nejčastěji se pirátsky užívá kancelářský software a operační systémy (výrobce Microsoft), grafické a návrhářské programy (Adobe), CAD aplikace (Autodesk) či utility, například antivirové systémy (Symantec).¹²³

¹²¹ *Vybrané případy užívání nelegálního softwaru* [online]. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z WWW: <<http://ww2.bsa.org/country/Anti-Piracy/prosecuting-piracy.aspx>>.

¹²² *Odměníme nahlášení nelegálního užívání softwaru* [online]. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.softwarelegalne.cz>>.

¹²³ „Lovců pirátů“ přibývá nejvíce před Vánocemi, nahlásili nelegální software za pět milionů korun [online]. 2015. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.itbiz.cz/tiskove-zpravy/lovcu-piratu-pribyva-nejvice-pred-vanocemi-nahlasili-nelegalni-software-za-pet-milionu-korun>>.

7 Dotazníkový průzkum

Cílem provedeného dotazníkového průzkumu bylo primárně zjištění právního vědomí veřejnosti v oblasti počítačového pirátství. Jako vedlejší cíl lze uvést zjištění názoru respondentů na získávání autorských děl. Průzkum probíhal v období od 20. ledna 2016 do 29. února 2016 formou anonymního dotazníku, připraveného a sestaveného prostřednictvím aplikace Google formuláře.¹²⁴ Rozeslání dotazníku proběhlo formou hypertextového odkazu části potenciálních respondentů, uživatelů dvou internetových diskusních fór pomocí interní pošty, a části také e-mailem.

Samotný dotazník lze nalézt zde: <http://goo.gl/forms/bdPRsKRVPd> a v Příloze č. 1 této práce.

Dotazník byl sestaven jednoduchou a srozumitelnou formou s uzavřenými otázkami umožňujícími jednu, případně více odpovědí a rozdělen do tří pomyslných částí. První část se týkala osoby respondenta, jeho pohlaví, věku a vzdělání. Druhá část cílí na právní vědomí respondenta vzhledem k problematice počítačového pirátství. Třetí část zjišťuje subjektivní pohled respondenta na důvody motivující k porušování autorských práv a nastiňuje vizi možného řešení.

Celkem bylo o vyplnění dotazníku požádáno 1109 respondentů, uživatelů internetu, starších 15 let. Zpět se vrátilo 201 vyplněných dotazníků, z toho 184 bylo zahrnuto do hodnocení, což představuje 16,6% návratnost.

Po uzavření dotazníku umožnila použitá aplikace vygenerování tabulky s přehledem všech odpovědí, která je umístěna zde:

<https://docs.google.com/spreadsheets/d/1vpJ9LsOtguiskCjU1ozsI58pE1BK7mLqrkAsnF-JITE/edit?usp=sharing>

Data z dotazníku byla analyzována a pro potřeby snadné orientace ve vyhodnocení převedena do grafů.

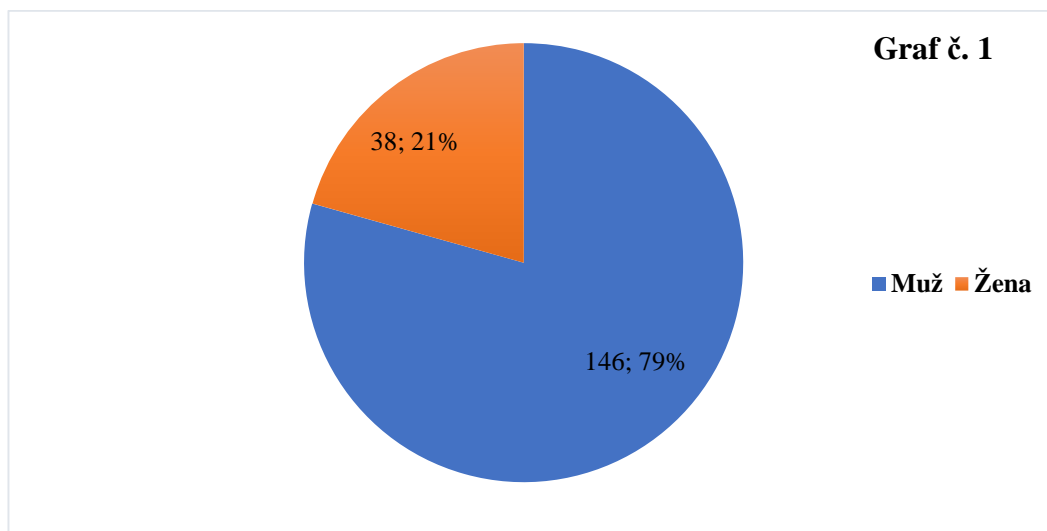
¹²⁴ *Formuláře google* [online]. [cit. 2016-03-17]. Dostupné z WWW: <https://www.google.com/intl/cs_cz/forms/about/>.

7.1 Vyhodnocení

Výsledky jsou z důvodu přehlednosti převedeny do grafů zveřejněných pod jednotlivými otázkami s rozdělením na početní hodnoty v případě sloupcových grafů a procentuální hodnoty v případě výsečových a pruhových grafů, které vždy odráží poměr respondentů v prostředí jedné množiny, např. podle pohlaví, nebo úrovně vzdělání.

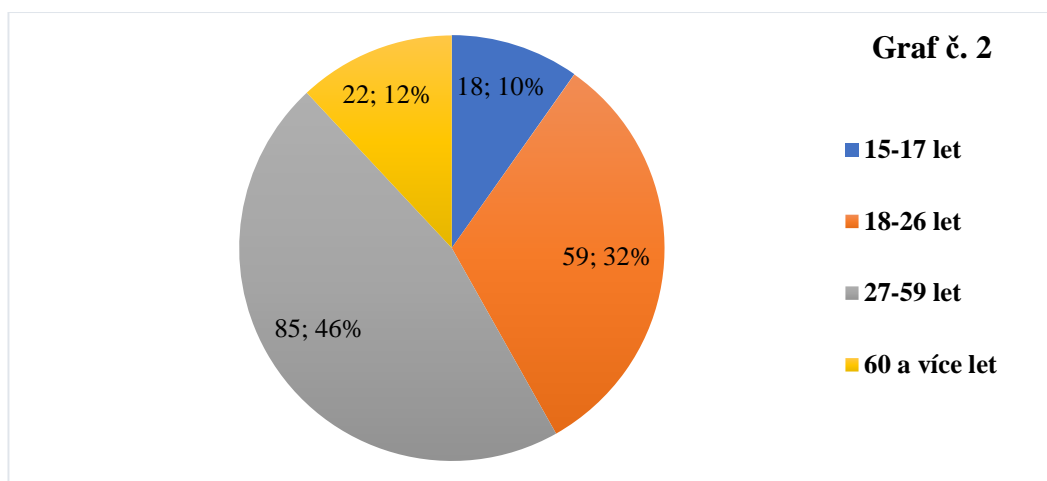
Otázka č. 1 - Jste muž nebo žena?

V první otázce byli respondenti dotazováni na pohlaví. Odpovědi jsou znázorněny v grafu č. 1.

Otázka č. 2 - Jaký je Váš věk?

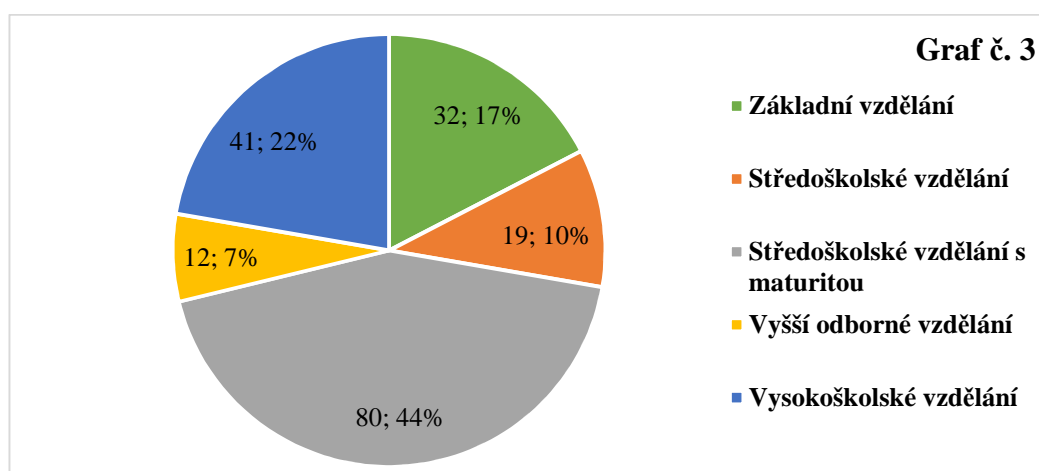
Ve druhé otázce byl zjišťován skutečný věk respondentů. Odpovědi jsou znázorněny v grafu č. 2.

Věk potenciálních respondentů byl pro potřeby šetření rozdělen do čtyř skupin. První skupina zahrnuje respondenty ve věku 15-17 let, osoby mladistvé, ekonomicky pasivní. Druhá skupina s rozmezím věku 18-26 let předpokládá účast studentů, osob také do jisté míry ekonomicky pasivních. Třetí skupina s nejširší oblastí zájmu, věkové skupiny 27-59 let zahrnuje ekonomicky aktivní obyvatelstvo. Čtvrtá skupina zahrnující nejstarší možné respondenty, ve věku 60 a více let, cílí na ty, u kterých je pravděpodobná menší znalost práce s výpočetní technikou. S věkem respondentů jsou porovnávány otázky č. 12, č. 13 a č. 15, z důvodu jejich možné kupní síly a předpokládané úrovně znalostí práce s výpočetní technikou.

Otázka č. 3 - Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

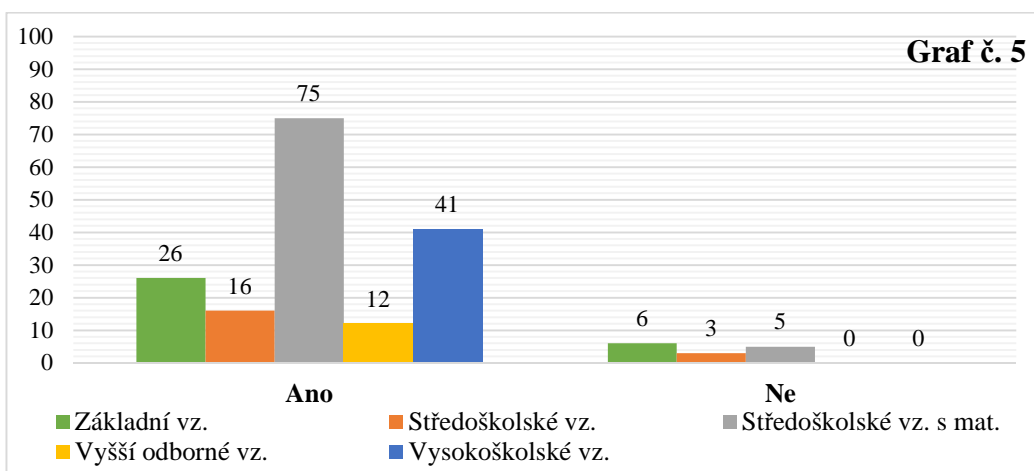
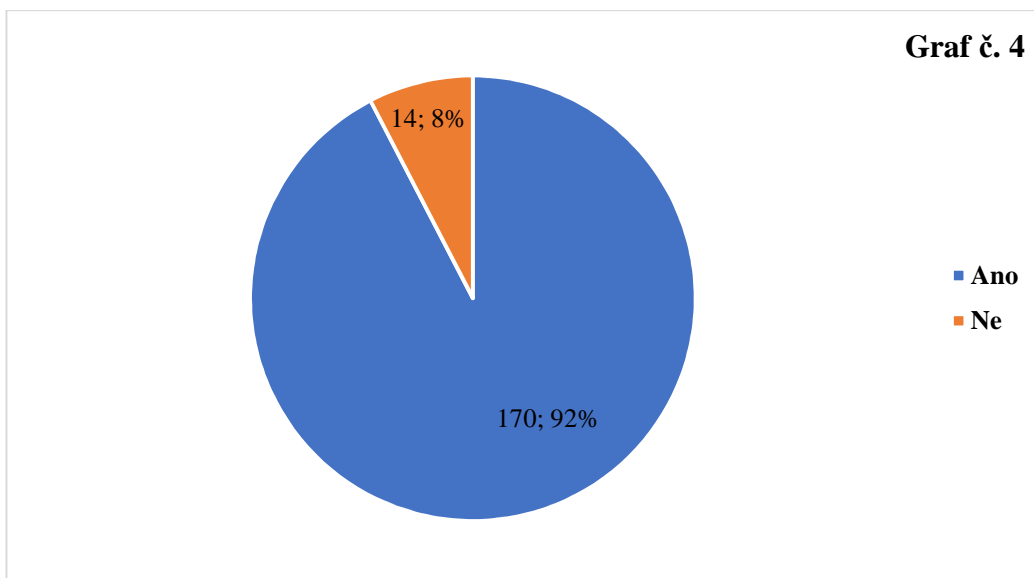
Ve třetí otázce byla zjišťována úroveň vzdělání respondentů. Odpovědi jsou znázorněny v grafu č. 3.

Úroveň vzdělání respondentů je relevantní v pomyslné druhé části dotazníku, týkající se právního vědomí dotazovaných. Lze předpokládat, že vzdělání je důležitý faktor, který odráží pohled respondenta na konkrétní jednání, jeho schopnost rozpoznat následky jednání a také všeobecný rozhled. Úroveň vzdělání respondentů je porovnávána s odpověďmi u otázek č. 4 a č. 6 až č. 11.

Otázka č. 4 - Dokázali byste sami sobě definovat, jaké aktivity v sobě zahrnuje pojem počítačové pirátství?

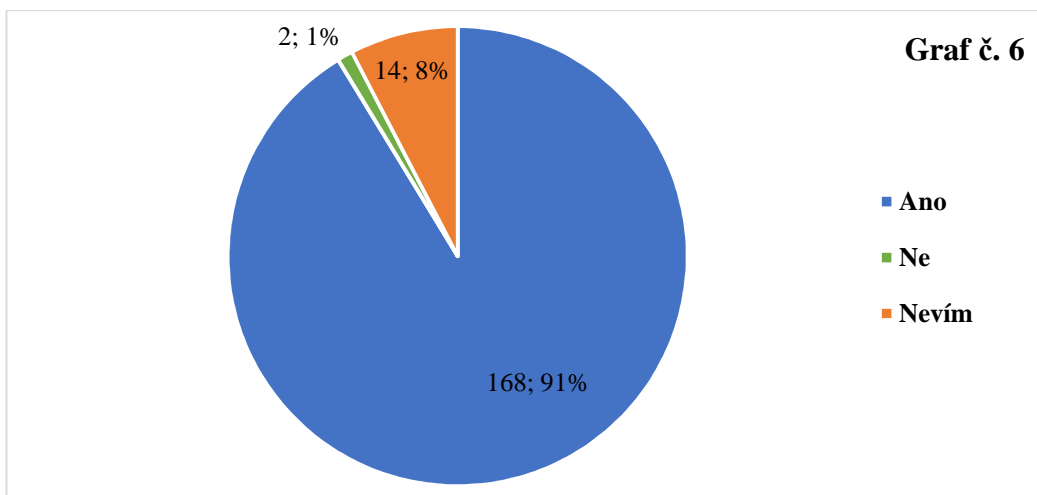
Ve čtvrté otázce byl zjišťován subjektivní názor respondentů. Celkový poměr odpovědí a porovnání vzhledem k úrovni vzdělání respondentů znázorňují grafy č. 4 a 5.

Z grafů je zřejmé, že většina respondentů sama sobě dokázala vymezit aktivity počítačového pirátství, téměř bez rozdílu v úrovni dosaženého vzdělání.

Otázka č. 5 - Setkali jste se osobně s počítačovým pirátstvím? (označte možnost NEVÍM, pokud jste na předchozí otázku č. 4 odpověděli NE)

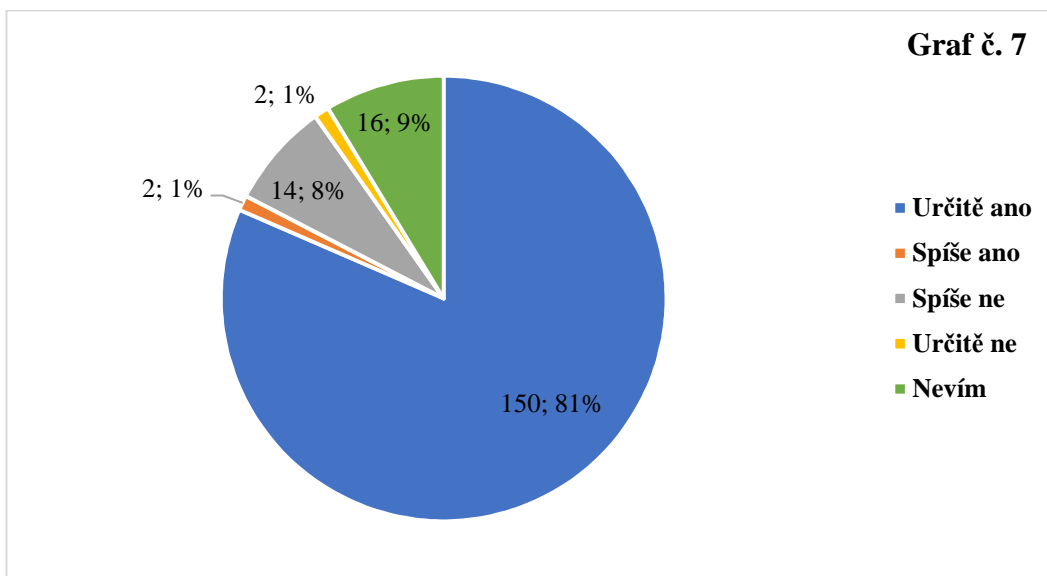
V páté otázce bylo zjišťováno, zda se respondenti sami setkali s počítačovým pirátstvím. Nelze předpokládat, že by se ti, kteří v předchozí otázce nedokázali aktivity počítačového pirátství definovat, s ním setkali. Proto neměli možnost odpovídat jinak, než odpovědí NEVÍM. Odpovědi jsou znázorněny v grafu č. 6.

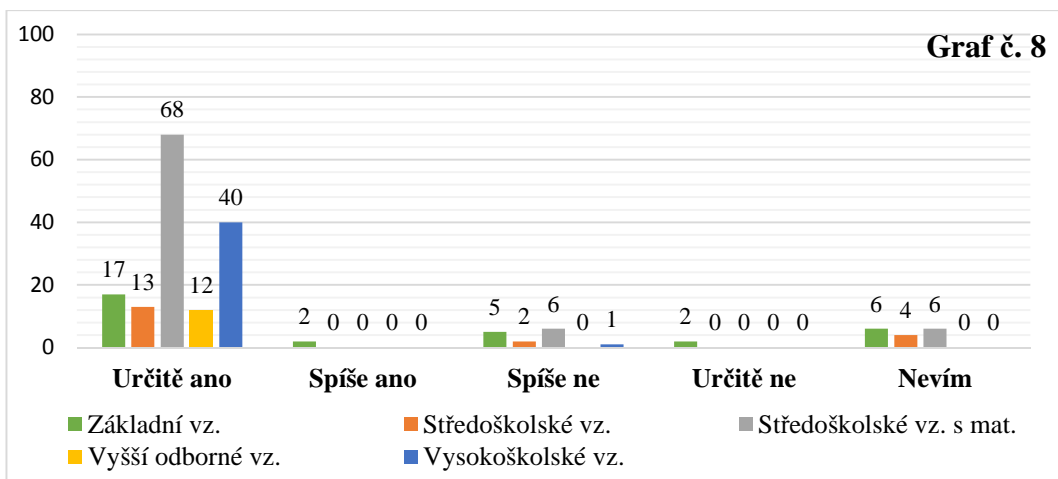

Z grafu je zřejmé, že většina dotazovaných se s počítačovým pirátstvím osobně setkala. Kladně odpovědělo 91% respondentů.

Otázka č. 6 - Považujete počítačové pirátství za nebezpečný společenský jev? (označte možnost NEVÍM, pokud jste na předchozí otázku č. 4 odpověděli NE)

Šestá otázka zjišťuje subjektivní názor respondentů na nebezpečnost počítačového pirátství. Shodně jako u předchozí otázky č. 5, neměli respondenti, kteří nebyli schopni vymezit počítačové pirátství odpovídat jinak, než odpovědí NEVÍM. Celkový poměr odpovědí a porovnání vzhledem k úrovni vzdělání respondentů znázorňují grafy č. 7 a 8.

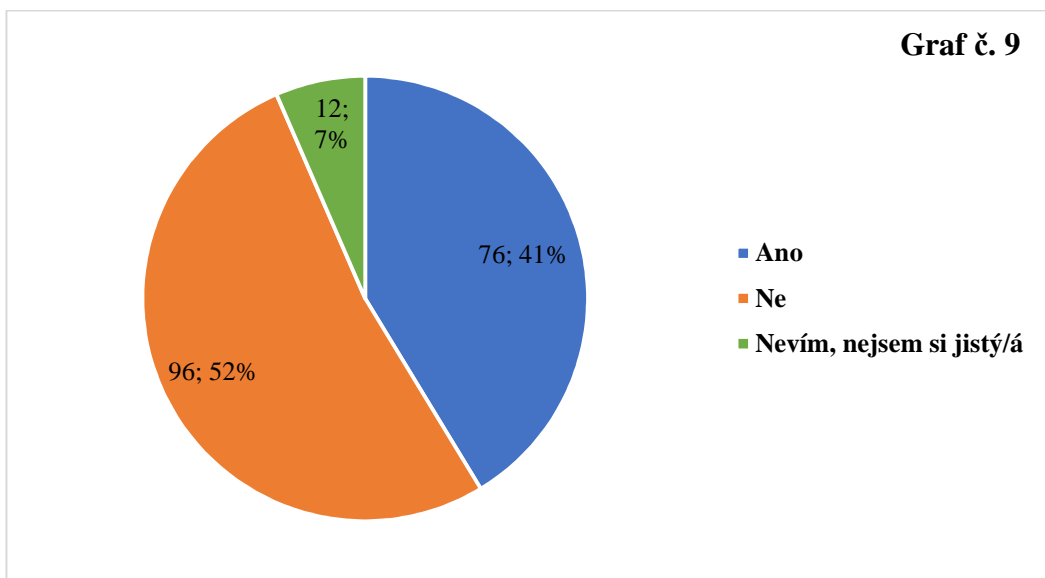

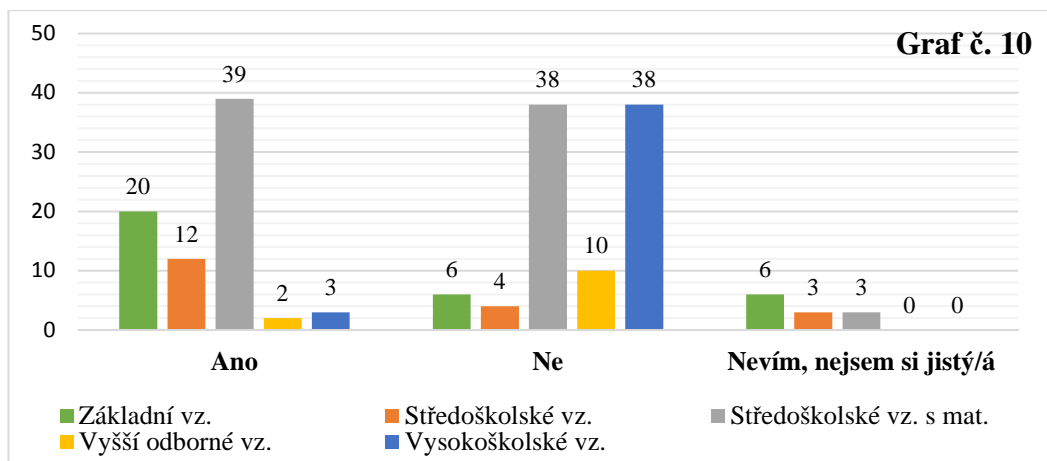

Z grafů je zřejmé, že většina respondentů téměř bez rozdílu v úrovni vzdělání, vnímá počítačové pirátství jako společensky nebezpečný jev. Odpověď Určitě ano označilo 81% dotazovaných.

Otázka č. 7 - Pokud si z webového úložiště (např. Ulozto.cz) stáhnete film a pustíte si jej doma. Porušujete tím legislativu?

Sedmá otázka uvádí jednoduchý příklad jednání (rozmnožování díla v rámci volného užití), se kterým se může respondent setkat. Celkový poměr odpovědí a porovnání vzhledem k úrovni vzdělání respondentů znázorňují grafy č. 9 a 10.

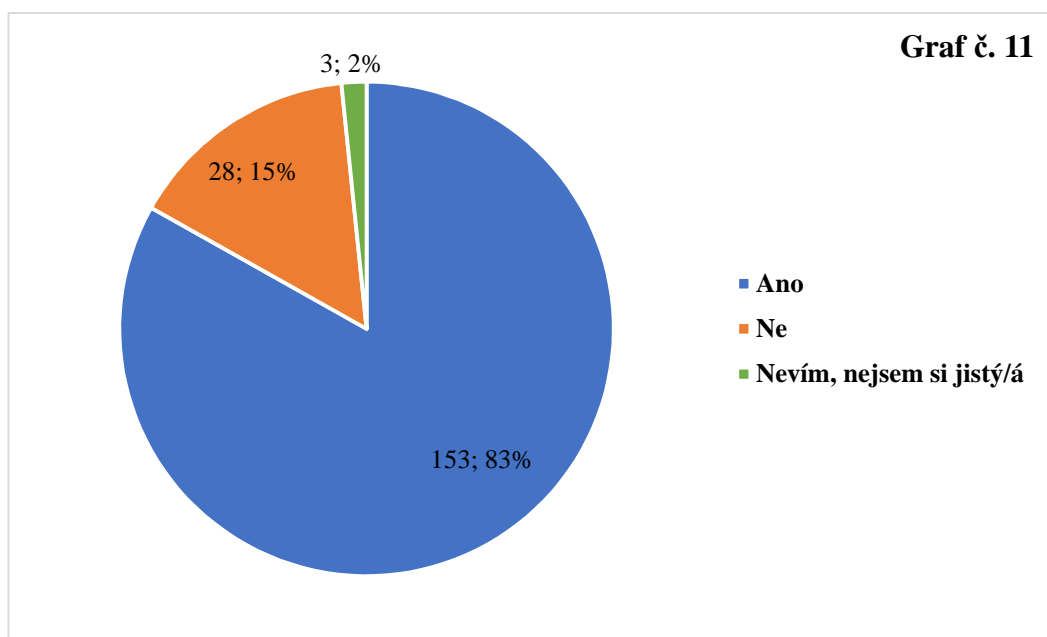

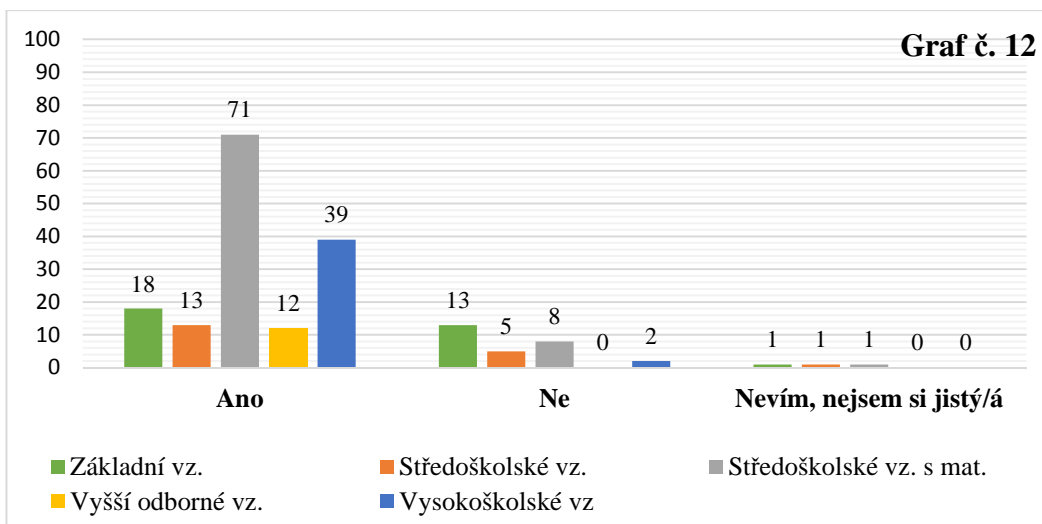

Grafy ukazují, že většina dotazovaných se základním vzděláním (20 z 32) a středoškolským vzděláním (12 z 19) neodpověděla správně a samotné stažení filmu považují za čin porušující legislativu. Naproti tomu většina respondentů s vyšším odborným (10 z 12) a vysokoškolským (38 ze 41) vzděláním na tuto otázku odpověděla správně. Z celkového počtu odpovědělo správně 52% dotazovaných.

Otázka č. 8 - Pokud si z webového úložiště (např. Ulozto.cz) stáhnete a nainstalujete počítačovou hru. Porušujete tím legislativu?

Osmá otázka opět uvádí jednoduchý příklad jednání (porušení licenčního ujednání), se kterým se může respondent setkat. Celkový poměr odpovědí a porovnání vzhledem k úrovni vzdělání respondentů znázorňují grafy č. 11 a 12.

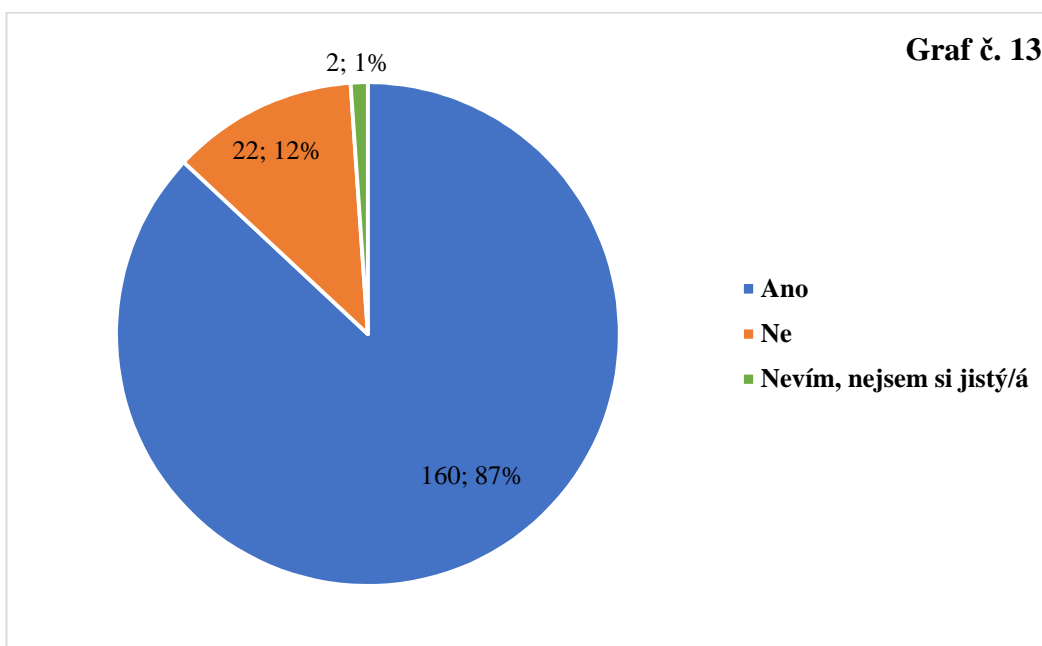

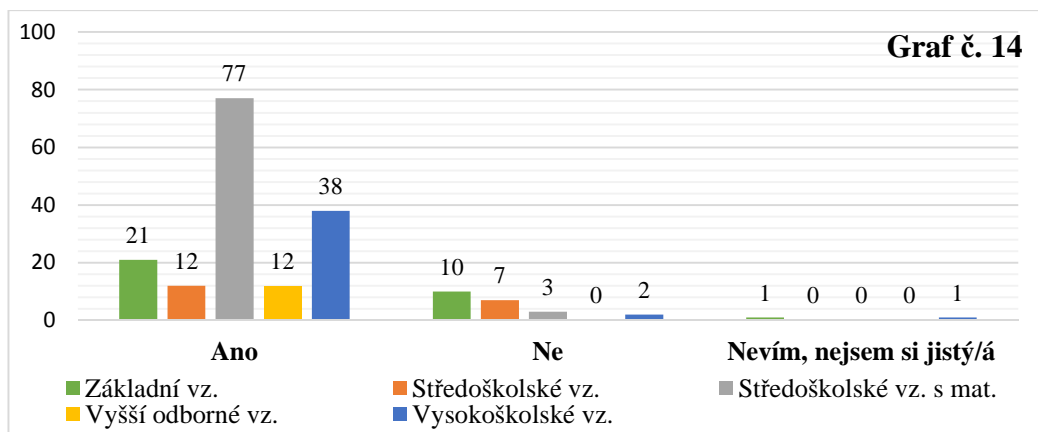

Výsledek je podobný jako u předchozí otázky č. 7. Opět lze z grafů vyčíst, že zejména respondenti s vyšší úrovní vzdělání odpovídají správně a zřejmě dokáží vyhodnotit legalitu jednání. Výsledek respondentů se základním vzděláním značí určitou neznalost legislativy. Z celkového počtu odpovědělo správně 83% dotazovaných.

Otázka č. 9 - Vytvoříte si kopii hudebního CD a nahrajete ji pro přátele na webové úložiště (např. Ulozto.cz) Porušujete tím legislativu?

V deváté otázce je uveden poslední jednoduchý příklad jednání (sdílení dat), se kterým se může respondent setkat. Celkový poměr odpovědí a porovnání vzhledem k úrovni vzdělání respondentů znázorňují grafy č. 13 a 14.

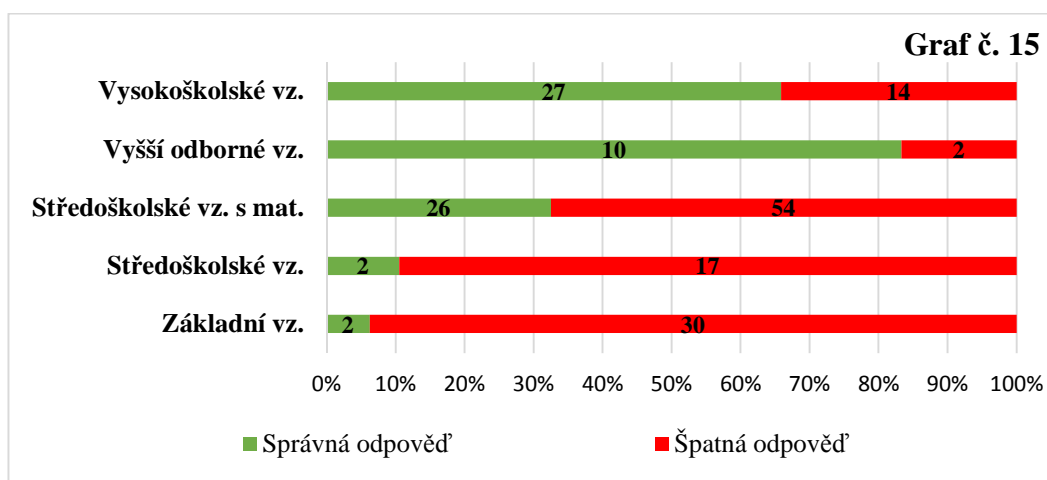

Výsledek je obdobný, jako u předchozích otázek č. 7 a č. 8. Opět lze z grafů zjistit, že zejména respondenti s vyšší úrovní vzdělání odpovídají správně a zřejmě dokáží vyhodnotit, zda sdílením hudby mohou porušit zákon. U zhruba třetiny dotazovaných ve skupině se základním a středním vzděláním je možné usuzovat neznalost problematiky. Z celkového počtu odpovědělo správně 87% dotazovaných.

Otázka č. 10 - Jaké vlastnosti byste přiřadili softwaru, který je označován jako Shareware? (lze označit více odpovědí)

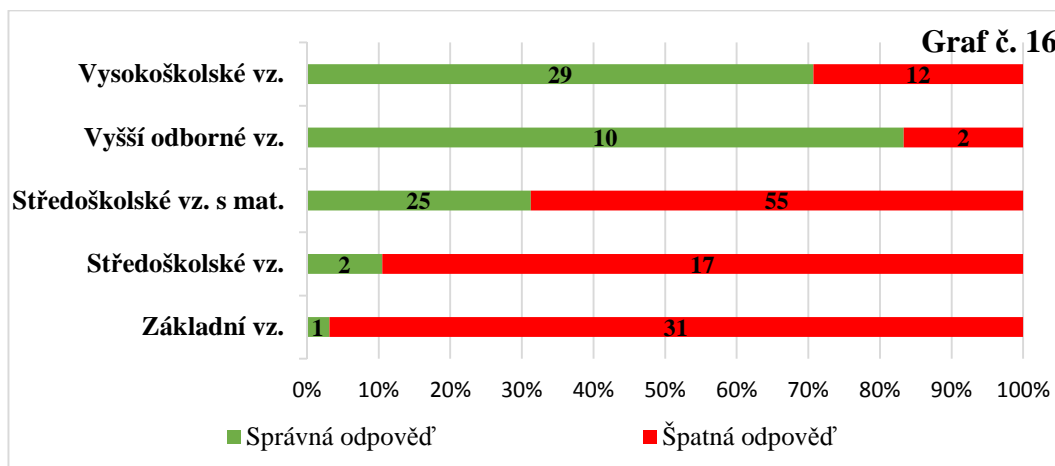
Jak je zřejmé ze zadání desáté otázky, zjišťuje se povědomí respondentů o vlastnostech nejčastěji uvedených v licenčním ujednání softwaru, označeného jako shareware. Respondenti měli možnost označit více z celkových pěti odpovědí. Správné byly pouze tři z nich (volně šiřitelný, copyright a registrace). Kombinace těchto tří možností stanovuje správnou odpověď. Odpovědi byly porovnávány vzhledem k úrovni vzdělání respondentů. Výsledek je znázorněn v grafu č. 15.

Z grafu je zřejmé, že většina respondentů z prvních tří skupin nedokáže vymezit vlastnosti shareware licencí programů, na rozdíl od respondentů s vyšším odborným a vysokoškolským vzděláním, kde naopak většina odpověděla správně.

Otázka č. 11 - Jaké vlastnosti byste přiřadili software, který je označován jako Trial (zkušební) verze? (Ize označit více odpovědí)

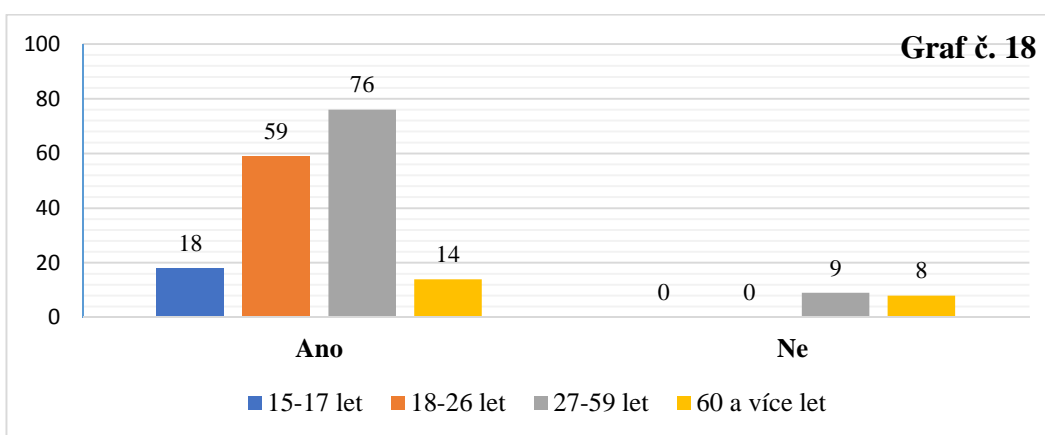
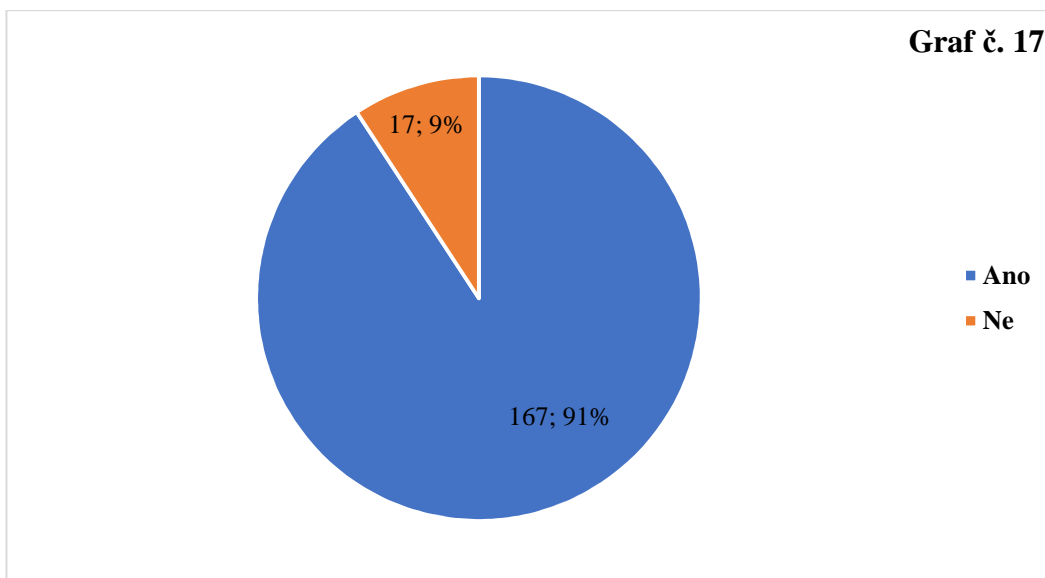
Otázka č. 11 kopíruje předchozí otázku č. 10. Zjišťuje povědomí respondentů o vlastnostech zkušebních verzí programů. Respondenti měli možnost označit více z celkových pěti odpovědí. Správné byly pouze tři z nich (copyright, registrace a omezené funkce). Kombinace těchto tří možností stanovuje správnou odpověď. Odpovědi byly porovnávány vzhledem k úrovni vzdělání respondentů. Výsledek je znázorněn v grafu č. 16.

Z grafu č. 16 opět vyplývá, že většina respondentů z prvních tří skupin nedokáže správně vymezit vlastnosti zkušebních verzí programů, na rozdíl od respondentů s vyšším odborným a vysokoškolským vzděláním, kde naopak většina odpověděla správně.

Otázka č. 12 - Stahujete/stahovali jste někdy autorská díla z internetu neoficiální cestou?

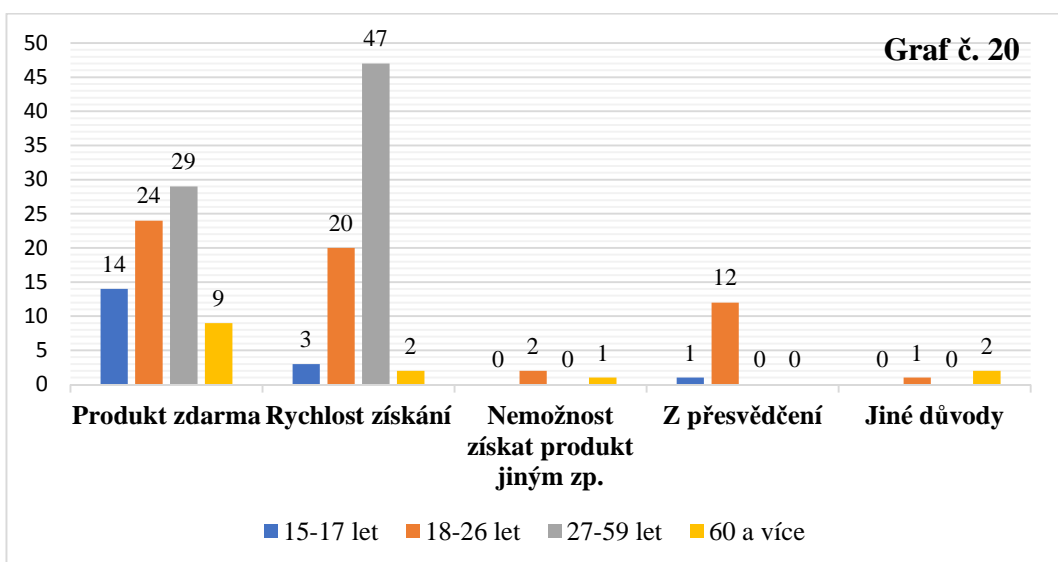
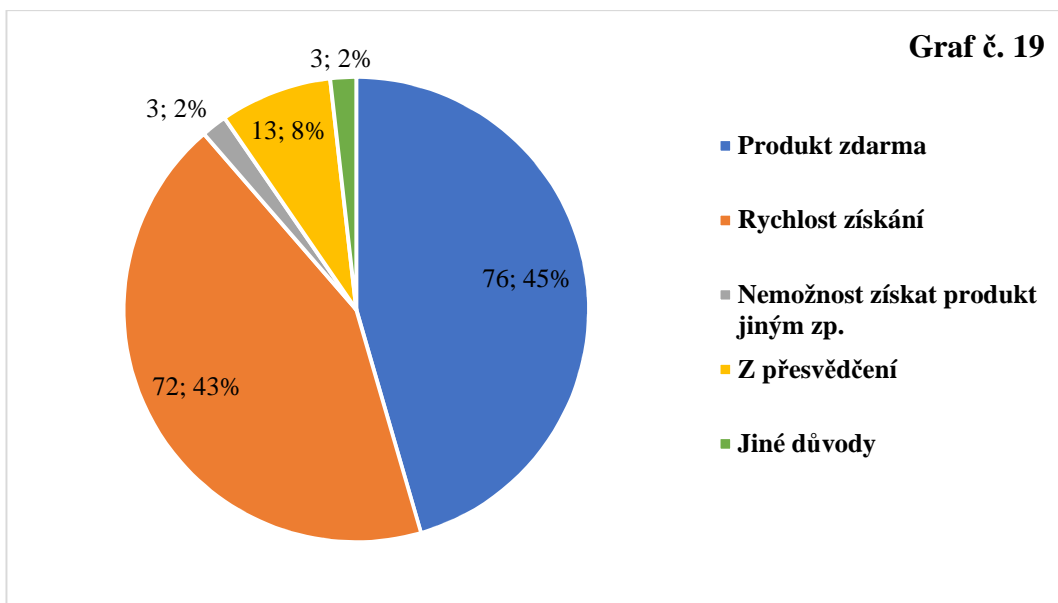
Otázka č. 12 slouží jako kontrolní. Vzhledem k propojenosti otázek č. 4, č. 5 a č. 12 bylo z hodnocení vyřazeno 17 dotazníků. Pokud respondent odpověděl kladně u otázky č. 4 a záporně u otázky č. 5, nelze akceptovat kladnou odpověď u otázky č. 12. Celkový poměr odpovědí a porovnání vzhledem k věku respondentů znázorňují grafy č. 17 a 18.

Z grafů je patrné, že většina, 91% respondentů, využila, případně využívá možností internetu ke stažení autorského díla neoficiální cestou. Rozdíly jsou viditelné mezi jednotlivými skupinami. Zatímco u prvních dvou věkových skupin je 100% zkušenost se stahování, u poslední skupiny třetina respondentů tuto zkušenost nemá.

Otázka č. 13 - Pokud jste v předchozí otázce č. 12 odpověděli ANO, co Vás k tomu v největší míře motivovalo? (pokud jste odpověděli NE, neodpovídejte)

Tato otázka navazuje na předchozí otázku č. 13. Zjišťuje motiv respondenta ke stažení autorského díla z internetu a je určena těm respondentům, kteří odpověděli v přechozí otázce kladně, tedy 167 celkem. Celkový poměr odpovědí a porovnání vzhledem k věku respondentů znázorňují grafy č. 19 a 20.

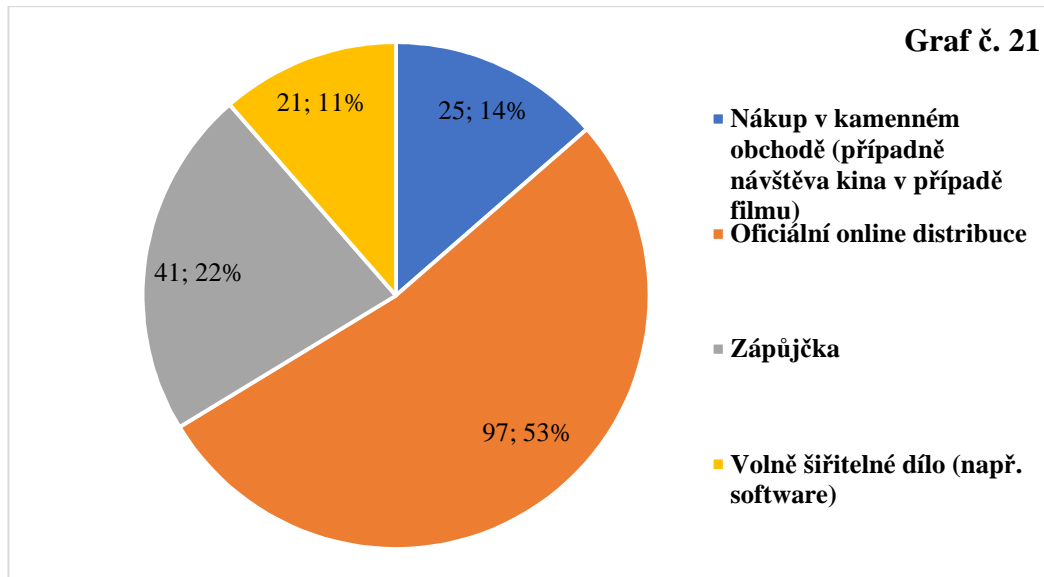

Grafy poukazují na fakt, že zejména pro respondenty z první a poslední věkové skupiny, tedy teoreticky ekonomicky nejslabší, je hlavním motivem pro stažení díla z internetu ekonomická úspora, produkt zdarma. Tuto možnost zvolilo celkově 45% respondentů. V dalších skupinách záleží kromě ceny i na rychlosti získání a pravděpodobně tedy i pohodlnosti. Tato možnost byla označena 43% respondentů.

Otázka č. 14 - Jaký oficiální způsob získání, pro Vás nejvíce užívaných děl, preferujete?

V této otázce respondenti uváděli pro ně nejčastější, respektive preferovaný způsob nabývání autorských děl. Odpovědi jsou znázorněny v grafu č. 21.

Graf č. 21

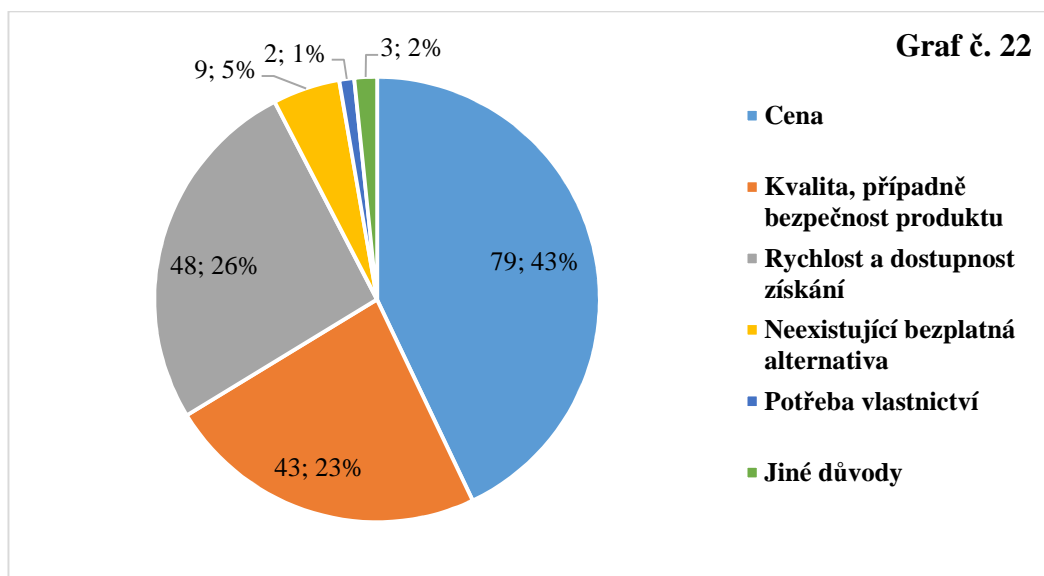

Z výsledků uvedených v grafu vyplývá, že pro většinu respondentů je nejvhodnější formou získání autorského díla jeho oficiální online distribuce, pro tuto možnost se vyjádřilo 52,7% respondentů.

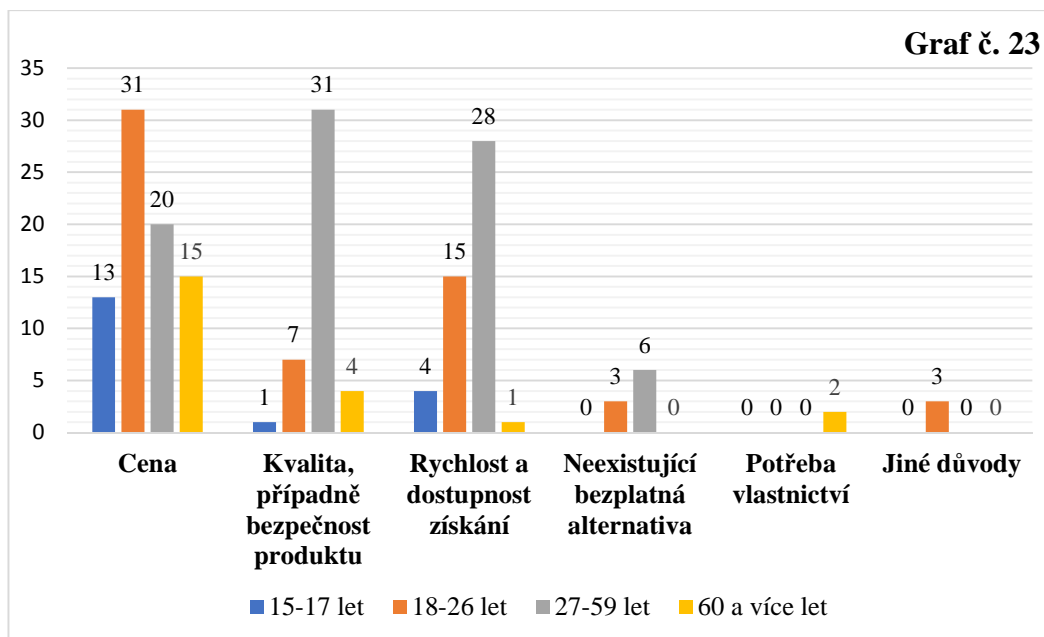
Otázka č. 15 - Pokud se rozhodnete zakoupit autorské dílo, který faktor je pro Vás rozhodující?

V této otázce respondenti uváděli pro ně rozhodující faktor, ovlivňující nabývání autorských děl. Celkový poměr odpovědí a porovnání vzhledem k věku respondentů znázorňují grafy č. 22 a 23.

Graf č. 22

Graf č. 23

Z výsledků uvedených v grafech vyplývá, že pro většinu respondentů, napříč věkovými skupinami, je hlavním faktorem pro získání autorského díla jeho cena. Tuto možnost označilo celkově 43% respondentů. Dalšími zásadními faktory jsou také rychlost a dostupnost získání pro 26% a kvalita produktu pro 23% dotazovaných.

Závěr

V bakalářské práci byly v teoretické části přiblíženy relativně nové a aktuální negativní jevy, spojené s využitím výpočetní techniky, cílící na autorská díla a porušující práva jejich autorů. Toto jednání je celosvětově známé pod pojmem počítačové pirátství. Práce objasňuje samotný pojem počítačového pirátství, včetně historie této činnosti, jejích subjektů v podobě pachatelů, poškozených, ale i soukromých organizací, případně orgánů státu zabývajících se ochranou autorských práv a bojem proti počítačovým pirátům. Práce také rozebírá právní aspekty počítačového pirátství a uvádí mediálně známé, odhalené případy počítačových pirátů.

Prvním z cílů práce bylo stanoveno porovnání jednotlivých druhů počítačového pirátství. Poměrně detailně byly rozebrány tři nejznámější druhy aktivit počítačových pirátů a v rámci shrnutí byly tyto druhy také porovnány z hlediska jejich rostoucí, nebo naopak klesající tendence.

Jako další cíl bylo stanoveno zjištění právního vědomí veřejnosti v oblasti počítačového pirátství. Tomuto cíli byla věnována část průzkumu v rámci provedeného anonymního dotazníkového šetření, jehož detailní vyhodnocení je uvedeno v předchozí kapitole. V rámci výzkumu bylo zjištěno, že subjektivně definovat aktivity spojené s počítačovým pirátstvím nepředstavuje pro veřejnost problém. Lidé tento pojem evidentně znají a ve většině případů se s touto činností osobně setkali a považují ji za nebezpečný společenský jev. Na několika jednoduchých příkladech měli respondenti rozhodnout, zda uvedeným jednáním dochází k porušení legislativy. Zejména respondenti s vyšší úrovní vzdělání vyhodnotili dané příklady správně. Je zřejmé, že si uvědomují právní důsledky a možné porušování legislativy. V případě užívání softwaru bylo zjištěno, že respondenti nemají přesnou představu o vlastnostech vybraných druhů licencí.

Právní vědomí veřejnosti v oblasti počítačového pirátství se dle zkoumaného vzorku zdá být na dobré úrovni. Zlepšení může nastat pomocí osvětové činnosti, výchovy, případně implementací základního právního vzdělávání do vzdělávacích plánů i na nižších stupních našeho školství.

Dotazníkové šetření nastiňuje i možné řešení v boji proti počítačovému pirátství, zejména co se týče prevence. Drtivá většina dotazovaných použila, případně používá

internet ke stahování autorských děl. Svým jednáním sami podporují piráty, kteří své releasy na webová úložiště nahrávají z důvodu zájmu. Internet lze přirovnat k trhu. Kde je poptávka, tam je i nabídka. Respondenti jako hlavní motiv stahování uvedli zejména možnost získání produktu zdarma a také rychle. Stahování z internetu je skutečně jednoduché a pohodlné. V následující otázce také přiznávají, že k oficiálnímu získávání autorských děl využívají oficiální online distribuce. Rozhodujícím faktorem pro zakoupení díla je pro většinu dotazovaných cena, ale důležitá je i rychlost získání. Tento fakt koresponduje s využíváním služeb online distribucí.

Možné řešení v rámci boje proti počítačovému pirátství může spočívat v další podpoře a rozvoji oficiálních rychlých distribučních kanálů. V dnešní době jsou k internetové síti kromě počítačů připojeny i mobilní telefony, tablety, ale i chytré televizory. Pokud se bude nadále rozvíjet distribuce her, filmů, hudby, aj. pomocí internetu, bude to pro uživatele pohodlné a rychlé. Teoreticky může dojít ke zvýšení počtu zákazníků, zvýšení produkce a nabídky a z toho vyplývající snížení finálních cen. Zájem o produkty počítačových pirátů logicky klesne a to může vést k omezení jejich aktivit.

Počítačové pirátství pravděpodobně nikdy zcela nezanikne. Vždy se najde někdo, kdo bude služeb pirátů využívat z ekonomických důvodů, nebo i z přesvědčení, jak ukázal průzkum. Lze jej zřejmě pouze omezit, utlumit. Budoucnost je ve spojení výše uvedeného využití internetu k distribuci děl se zvyšováním úrovně vzdělanosti obyvatelstva, s rozvojem osvětové činnosti, podporou organizací chránících práva autorů a odhalujících počítačové piráty, i státních orgánů. Důležité je vlastní uvědomění si každého jednotlivce, že i zdánlivě nevinné stažení filmu může poškodit někoho jiného. Uvědomění si, že se jedná o znevažování něčí práce, schopností, nebo znalostí a podporu obyčejných zlodějů, na této práci parazitujících.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. CRAIG, P. *Softwarové pirátství bez záhad*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, a.s., 2008. 224s. ISBN 978-80-247-1765-4.
2. ČERMÁK, J. *Internet a autorské právo*. 2. vyd. Praha : Linde, 2003. 251 s. ISBN 80-7201-423-4.
3. GUNTER, W., D. Criminological Predictors of Digital Piracy. In: JAINSHANKAR, K. *Cyber Criminology – Exploring Internet Crimes and Criminal Behavior*. Boca Raton : CRC Press, 2011, 425 s. ISBN 978-1-4398-2949-3.
4. HOLT, T., J. et al. *Cybercrime and Digital Forensics : An introduction*. 1. vyd. New York : Routledge, 2015. 486s. ISBN 978-1-138-02129-7.
5. JÍROVSKÝ, V. *Kybernetická kriminalita nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, a.s., 2007. 288 s. ISBN 978-80-247-1561-2.
6. JOHNS, A. *Pirátství : Boje o duševní vlastnictví od Gutenberga po Gátese*. 1. vyd. Brno : Host – vydavatelství, s.r.o., 2013. 635s. ISBN 978-80-7294-711-9.
7. KŘÍŽ, J. *Ochrana autorských práv v informační společnosti*. 1. vyd. Praha : Linde Praha a.s., 1999. 252 s. ISBN 80-7201-190-1.
8. MATĚJKA, M. *Počítačová kriminalita*. 1. vyd. Praha : Computer Press, 2002. 106 s. ISBN 80-7226-419-2.
9. PORADA, V., RAK, R. et al. *Kriminalita související s informačními a komunikačními technologiemi a identifikace osob na základě projevu lokomoce člověka (vybrané problémové okruhy výzkumu)*. 1. vyd. Karlovy Vary : Vysoká škola Karlovy Vary, o.p.s., 2007. 262 s. ISBN 978-80-254-0797-4.
10. SMEJKAL, V. et al. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2001. 542 s. ISBN 80-7179-552-6.
11. SMEJKAL, V., SOKOL, T., VLČEK, M. *Počítačové právo*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 1995. 261 s. ISBN 80-7179-009-5.
12. ŠTĚDRŇ, B. *Ochrana a licencování počítačového programu*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2010, 220 s. ISBN 978-80-7357-555-7.
13. TELEČ, I., TŮMA, P. *Přehled práva duševního vlastnictví 2*. 1. vyd. Brno : Jan Šabata, 2006. 116 s. ISBN 80-7239-198-4.

Elektronické zdroje

1. *About FACT* [online]. [cit. 30. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <<http://www.fact-uk.org.uk/about/>>.
2. *Analýza současného stavu a trendů vývoje trestné činnosti na úseku informačních technologií a internetu včetně návrhu řešení* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra ČR. [cit. 26. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/soubor/informacni-pdf>>.
3. BUSINESS SOFTWARE ALLIANCE. *Průzkum BSA: V Česku se užívá 34 % nelicencovaného softwaru a to navzdory obavám z bezpečnostních rizik* [online]. Praha, 2014. [cit. 26. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <http://globalstudy.bsa.org/2013/downloads/press/pr_czech_cz.pdf>.
4. BUSINESS SOFTWARE ALLIANCE. *The Compliance Gap – BSA Global Software Survey June 2014* [online]. [cit. 26. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <http://globalstudy.bsa.org/2013/downloads/studies/2013GlobalSurvey_Study_en.pdf>.
5. *Co je softwarové pirátství* [online]. [cit. 26. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <<http://ww2.bsa.org/country/Anti-Piracy/What-is-Software-Piracy.aspx>>.
6. *Činnost ČNS IFPI* [online]. [cit. 30. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <<http://www.ifpi.cz/cns-ifpi/cinnost-cns-ifpi/>>.
7. *Dovoz ICT zboží do České republiky (v mil. Kč)* [online]. [cit. 26. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/documents/10180/36785880/32018115_0809.pdf/47ff31f0-382c-4018-9358-040901605022?version=1.1>.
8. *Druhy software* [online]. [cit. 26. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <<http://www.gvp.cz/local/new/ucebnice/Vyptech/software/software.htm>>.
9. DVOŘÁK, M. Pirát natočil video proti sdílení. Když bude sledované, nemusí platit škodu. In: *iDnes* [online]. 2015. [cit. 23. února 2016]. Dostupné z WWW: <http://usti.idnes.cz/pirat-soud-natocil-klip-sdileni-bsa-shani-kliky-fr3-/usti-zpravy.aspx?c=A151124_113922_usti-zpravy_alh>.
10. *Formuláře google* [online]. [cit. 17. března 2016]. Dostupné z WWW: <https://www.google.com/intl/cs_cz/forms/about/>.
11. *Impacts of counterfeiting and piracy to reach US\$1.7 trillion by 2015* [online]. Paris : 2011. [cit. 30. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <[http://www.iccwbo.org/News/Articles/2011/Impacts-of-counterfeiting-and-piracy-to-reach-US\\$1-7-trillion-by-2015/](http://www.iccwbo.org/News/Articles/2011/Impacts-of-counterfeiting-and-piracy-to-reach-US$1-7-trillion-by-2015/)>.

12. *Informační technologie* [online]. [cit. 26. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/informacni_technologie_pm>.
13. *International Chamber of Commerce* [online]. [cit. 30. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <www.iccwbo.org>.
14. *Internet used by 3.2 bilion people in 2015* [online]. 2015. [cit. 26. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <<http://www.bbc.com/news/technology-32884867>>.
15. *Kdo jsme* [online]. [cit. 30. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <<http://www.osa.cz/hlavni-menu/kdo-jsme/o-nas.aspx>>.
16. *Kdo jsme a čím se zabýváme* [online]. [cit. 30. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <http://www.cpufilm.cz/kdo_jsme.html>.
17. *Koncepce boje proti kriminalitě v oblasti duševního vlastnictví* [online]. 1999. [cit. 30. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/B2DD08CB18BB642AC12571B600702D9A>.
18. KUCHARÍK, K. *Činnost Policie ČR ve vztahu k informační kriminalitě* [online]. 26. 2. 1999. [cit. 16. února 2016]. Dostupné z WWW: <https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwitsaiw9tTLAhUp7nIKHdVHDwYQFgg3MAQ&url=http%3A%2F%2Fi.info.cz%2Furs-att%2FKarel_Kucharik_-_Cinnost_Policie_CR_ve_vztahu_k_informacni_kriminalite-123572804005458.ppt&usg=AFQjCNEZcwPMVmpAU08QsB537mpN0smGmg&sig2=j1btlmZ1Wy9F_0b9FflNew>.
19. „*Lovců pirátů“ přibývá nejvíce před Vánocemi, nahlásili nelegální software za pět milionů korun* [online]. 2015. [cit. 23. února 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.itbiz.cz/tiskove-zpravy/lovcu-piratu-pribyva-nejvice-pred-vanocemi-nahlasili-nelegalni-software-za-pet-milionu-korun>>.
20. *Majitel videopůjčovny vypaloval a prodával nelegální DVD* [online]. 2009. [cit. 23. února 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.cpufilm.cz/press.html#14.01.2009>>.
21. MELNIČUK, P. Počítačové pirátství „bílých límečků“. In: *Hospodářské noviny* [online]. 2001. [cit. 26. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <<http://archiv.ihned.cz/c1-860577-pocitacove-piratstvi-bilych-limecku>>.
22. NÝVLT, V. Sekera na softwarové piráty. Policejní zásah na vlastní oči. In: *Technet* [online]. 2006. [cit. 26. prosince 2015]. Dostupné z WWW:

- <http://technet.idnes.cz/sekera-na-sofwarove-piraty-policejni-zasah-na-vlastnici-pof-/software.aspx?c=A061008_104436_software_NYV>.
23. *O BSA a členech* [online]. [cit. 30. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <<http://ww2.bsa.org/country/BSA%20and%20Members.aspx>>.
 24. *Odměníme nahlášení nelegálního užívání softwaru* [online]. [cit. 23. února 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.softwarelegalne.cz>>.
 25. *Ochranná organizace autorská - Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl, z.s.* [online]. [cit. 30. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <<http://www.ooas.cz/>>.
 26. *O nás* [online]. [cit. 30. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <<http://www.dilia.cz/index.php/o-nas>>.
 27. *Our Story* [online]. [cit. 30. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpa.org/our-story/>>.
 28. *Peer-to-peer síť: jak fungují a kde je problém* [online]. [cit. 26. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <<http://www.bezpecne-online.cz/surfuj-bezpecne/sosani-a-sdileni-dat/peer-to-peer-site-jak-funguji-a-kde-je-problem.html>>.
 29. *Piráta, který ukradl Simpsonovy, byl obviněn* [online]. 2007. [cit. 23. února 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.cpuofilm.cz/press.html#18.08.2007>>.
 30. *Počítač a internet v českých domácnostech* [online]. [cit. 26. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/documents/10180/36785880/32018115_0803.pdf/e47bfcbe-43fc-4509-897a-5c9da280d5ca?version=1.1>.
 31. *Počtem uživatelů internetu jsme přeskočili Evropu* [online]. 2015. [cit. 26. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/poctem-uzivatelu-internetu-jsme-preskocili-evropu>>.
 32. PRCHALOVÁ, M. *Digitální média a pirátství – Audiovizuální pirátství* [online]. [cit. 30. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <http://www.cpuofilm.cz/new/www/txt/audiovizualni_piratstvi.pdf>.
 33. *Provinil se proti autorským právům* [online]. 2011. [cit. 23. února 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/provinil-se-proti-autorskym-pravum.aspx>>.
 34. *První provozovatel stránky s online filmy a seriály odhalen* [online]. 2011. [cit. 23. února 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.cpuofilm.cz/press.html#05.01.2011>>.

35. *RIAA* [online]. [cit. 30. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <http://www.riaa.com/aboutus.php?content_selector=about-who-we-are-riaa>.
36. *Standard Rip Rules*. [online]. [cit. 26. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <<http://scenenotice.org/details.php?id=1089>>.
37. *Stručná charakteristika zaměření a rozsahu činnosti Komise* [online]. 2009. [cit. 30. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument7752.html>>.
38. *The Faction Manifesto*, [online]. [cit. 26. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <<http://www.defacto2.net/file/detail/a634e1>>.
39. *Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví* [online]. 1967. [cit. 26. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <https://www.upv.cz/dms/pdf_dokumenty/mez_smlouvy/wipo/WIPO.PDF>.
40. V důsledku softwarového pirátství ročně nevznikne 2,5 milionu pracovních míst. In: *Business World* [online]. 2011. [cit. 30. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <<http://businessworld.cz/aktuality/v-dusledku-softwaroveho-piratsvi-rocne-nevznikne-2-5-milionu-pracovnich-mist-7241>>.
41. *Vybrané případy užívání nelegálního softwaru* [online]. [cit. 23. února 2016]. Dostupné z WWW: <<http://ww2.bsa.org/country/Anti-Piracy/prosecuting-piracy.aspx>>.
42. *Vyšetřování DVD-R pirátství ve velkém* [online]. 2008. [cit. 23. února 2016]. Dostupné z WWW: <http://www.filmynejsouzadarmo.cz/cs/kauzy/000354_vysetrovani-dvd-r-piratstvi-ve-velkem.php>.
43. *Vývoj úrovně audiovizuálního pirátství* [online]. [cit. 26. prosince 2015]. Dostupné z WWW: <<http://www.cpubfilm.cz/prehled.html>>.
44. ZVOLÁNEK, J. Český filmový pirát zaplatí za Simpsonovy 150 tisíc. In: *iDnes* [online]. 2008. [cit. 23. února 2016]. Dostupné z WWW: <http://kultura.idnes.cz/filmvideo.aspx?c=A080112_181458_filmvideo_jan>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11.
2. ČESKO. Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 36.
3. ČESKO. Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. [online]. 2000. [cit. 20. března 2016], částka 36, Dostupné z WWW: <<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-121#cast1>>.
4. ČESKOSLOVENSKO. Zákon České národní rady č. 200/1990 Sb. o přestupcích. In: *Sbírka zákonů, Česká a Slovenská federativní republika*. 1990, částka 35.
5. ČESKO. Zákon č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2011, částka 146.
6. ČESKO. Zákon č. 480/2004 Sb. o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2004, částka 166.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

- BALCAROVÁ, M. *Softwarové pirátství – teorie a praxe* [online]. Jindřichův Hradec, 2007. [cit. 30. prosince 2015]. Bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. Fakulta managementu v Jindřichově Hradci. Vedoucí bakalářské práce : Ing. Tomáš Kincl. Dostupné z WWW: <<https://www.vse.cz/vskp/id/11591>>.
- BAŠE, J. *Fenomén počítačového pirátství* [online]. Brno, 2010. [cit. 30. prosince 2015]. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Právnická fakulta. Vedoucí diplomové práce : JUDr. Radim Polčák, Ph.D. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/th/170134/pravf_m/DP_-_Fenomen_pocitacoveho_piratstvi.pdf>.
- GURECKÝ, L. *Trestněprávní úprava počítačové kriminality* [online]. Brno, 2011. [cit. 30. prosince 2015]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Právnická fakulta. Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Josef Kuchta, CSc. Dostupné z WWW: <https://is.muni.cz/th/325821/pravf_b/Bakalarska_prace_-_Lukas_Gurecky.txt>.
- HELLEBRANDOVÁ, H. *Počítačová kriminalita* [online]. Brno, 2006. [cit. 30. prosince 2015]. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Právnická fakulta. Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Vladimír Kratochvíl, CSc. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/th/108668/pravf_b/Bakalarka3.pdf>.
- JANGL, M. *Počítačová kriminalita* [online]. Brno, 2007. [cit. 30. prosince 2015]. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Právnická fakulta. Vedoucí diplomové práce : JUDr. Marek Fryšták, Ph.D. Dostupné z WWW: <https://is.muni.cz/th/81532/pravf_m/DP_pocitacova_kriminalita.pdf>.
- RYŠÁNEK, O. *Právní aspekty peer-to-peer sítí* [online]. Brno, 2007. [cit. 30. prosince 2015]. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Právnická fakulta. Vedoucí diplomové práce : JUDr. Radim Polčák. Dostupné z WWW: <https://is.muni.cz/th/77044/pravf_m/Pravni_aspekty_peer-to-peer_siti_-_fin.pdf>.

Seznam zkratek

.nfo – typ souboru nesoucí informaci o releasu

.sfv – typ souboru obsahující kontrolní součty pro rar-archivy

avi – typ souboru označující formát videa

AZ – autorský zákon

BBC – britská rozhlasová a televizní společnost

BBS - Bulletin Board Systems, předchůdce nynějších serverů, počítač ke kterému se bylo možné připojit prostřednictvím modemu

BRRrip – typ releasu videa jehož původní zdroj byl Blu-Ray disk

BSA – Business Software Alliance, mezinárodní společnost zabývající se ochranou autorských práv

CD – kompaktní, optický disk schopný digitální reprodukce zvuku nebo dat

CD-RW – prepisovatelný kompaktní disk, případně označení mechaniky se schopností zápisu na kompaktní disky

ČNS IFPI – Česká národní skupina Mezinárodní federace hudebního průmyslu, společnost zabývající se ochranou autorských práv

ČPU – Česká Protipirátská Unie, společnost zabývající se ochranou autorských práv

ČR – Česká republika

DILIA – Divadelní, literární, audiovizuální agentura o.s., společnost zabývající se ochranou autorských práv

DVD – digitální víceúčelový disk, schopný reprodukce videa nebo dat, nástupce kompaktních disků

DVD-R – digitální víceúčelový disk k zápisu dat

DVDrip – typ releasu videa jehož původní zdroj byl DVD disk

FACT – The Federation Against Copyright Theft, britská společnost zabývající se ochranou autorských práv

FTP – protokol pro přenos dat

IBM – společnost poskytující služby v oblasti informačních technologií

ICC – International Chamber of Commerce, Mezinárodní obchodní komora

IFPI - Mezinárodní federace hudebního průmyslu, mezinárodní společnost zabývající se ochranou autorských práv

ISDN – digitální komunikační síť, typ připojení k internetu

ISO – typ souboru představující obraz CD, nebo DVD

mp3 – komprimovaný zvukový soubor

MPAA – Motion Picture Association of America, americká společnost zabývající se ochranou autorských práv

OOA - Ochranná organizace autorská - Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl, z.s., společnost zabývající se ochranou autorských práv

OSA - Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, z.s., společnost zabývající se ochranou autorských práv

OSN – Organizace spojených národů

P2P – označení výměnné Peer To Peer sítě

RAR – souborový formát pro komprimaci dat

RIAA – The Recording Industry of America, americká společnost zabývající se ochranou autorských práv

SW – software

TB – terabyte, jednotka množství binárních dat

TZ – trestní zákoník

USA – Spojené státy americké

WIPO - World Intellectual Property Organization, mezinárodní organizace zabývající se ochranou práv duševního vlastnictví

Seznam grafů

Graf č. 1 - Vyhodnocení otázky č. 1, poměr odpovědí vzhledem k celkovému počtu respondentů

Graf č. 2 - Vyhodnocení otázky č. 2, poměr odpovědí vzhledem k celkovému počtu respondentů

Graf č. 3 - Vyhodnocení otázky č. 3, poměr odpovědí vzhledem k celkovému počtu respondentů

Graf č. 4 - Vyhodnocení otázky č. 4, poměr odpovědí vzhledem k celkovému počtu respondentů

Graf č. 5 - Vyhodnocení otázky č. 4, poměr odpovědí vzhledem k úrovni vzdělání respondentů

Graf č. 6 - Vyhodnocení otázky č. 5, poměr odpovědí vzhledem k celkovému počtu respondentů

Graf č. 7 - Vyhodnocení otázky č. 6, poměr odpovědí vzhledem k celkovému počtu respondentů

Graf č. 8 - Vyhodnocení otázky č. 6, poměr odpovědí vzhledem k úrovni vzdělání respondentů

Graf č. 9 - Vyhodnocení otázky č. 7, poměr odpovědí vzhledem k celkovému počtu respondentů

Graf č. 10 - Vyhodnocení otázky č. 7, poměr odpovědí vzhledem k úrovni vzdělání respondentů

Graf č. 11 - Vyhodnocení otázky č. 8, poměr odpovědí vzhledem k celkovému počtu respondentů

Graf č. 12 - Vyhodnocení otázky č. 8, poměr odpovědí vzhledem k úrovni vzdělání respondentů

Graf č. 13 - Vyhodnocení otázky č. 9, poměr odpovědí vzhledem k celkovému počtu respondentů

Graf č. 14 - Vyhodnocení otázky č. 9, poměr odpovědí vzhledem k úrovni vzdělání respondentů

Graf č. 15 - Vyhodnocení otázky č. 10, poměr odpovědí vzhledem k celkovému počtu a k úrovni vzdělání respondentů

Graf č. 16 - Vyhodnocení otázky č. 11, poměr odpovědí vzhledem k celkovému počtu a k úrovni vzdělání respondentů

Graf č. 17 - Vyhodnocení otázky č. 12, poměr odpovědí vzhledem k celkovému počtu respondentů

Graf č. 18 - Vyhodnocení otázky č. 12, poměr odpovědí vzhledem k věku respondentů

Graf č. 19 - Vyhodnocení otázky č. 13, poměr odpovědí vzhledem k celkovému počtu respondentů

Graf č. 20 - Vyhodnocení otázky č. 13, poměr odpovědí vzhledem k věku respondentů

Graf č. 21 - Vyhodnocení otázky č. 14, poměr odpovědí vzhledem k celkovému počtu respondentů

Graf č. 22 - Vyhodnocení otázky č. 15, poměr odpovědí vzhledem k celkovému počtu respondentů

Graf č. 23 - Vyhodnocení otázky č. 15, poměr odpovědí vzhledem k věku respondentů

Přílohy

Příloha č. 1 – Dotazník

Počítačové pirátství z pohledu veřejnosti

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE

Tento dotazník slouží výhradně pro potřeby zpracování bakalářské práce na téma Počítačové pirátství. Cílem dotazníku je primárně ověření právního vědomí veřejnosti v souvislosti s počítačovým pirátstvím, ale i nastínění možného řešení v boji proti tomuto druhu kriminality. Dotazník je anonymní, za vyplnění Vám předem děkuji. Karel Kubečka

- dotazník je určen pro starší 15 let

1. Jste muž nebo žena?

- Muž
- Žena

2. Jaký je Váš věk?

- 15-17
- 18-26
- 27-59
- 60+

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní
- Středoškolské
- Středoškolské s maturitou
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

4. Dokázali byste sami sobě definovat, jaké aktivity v sobě zahrnuje pojem počítačové pirátství?

- Ano
- Ne

5. Setkali jste se osobně s počítačovým pirátstvím? (označte možnost NEVÍM, pokud jste na předchozí otázku č. 4 odpověděli NE)

- Ano
- Ne
- Nevím

6. Považujete počítačové pirátství za nebezpečný společenský jev? (označte možnost NEVÍM, pokud jste na předchozí otázku č. 4 odpověděli NE)

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne
- Nevím

7. Pokud si z webového úložiště (např. Ulozto.cz) stáhnete film a pustíte si jej doma. Porušujete tím legislativu?

- Ano
- Ne
- Nevím, nejsem si jistý/á

8. Pokud si z webového úložiště (např. Ulozto.cz) stáhnete a nainstalujete počítačovou hru. Porušujete tím legislativu?

- Ano
- Ne
- Nevím, nejsem si jistý/á

9. Vytvoříte si kopii hudebního CD a nahrajete ji pro přátele na webové úložiště (např. Ulozto.cz) Porušujete tím legislativu?

- Ano
- Ne
- Nevím, nejsem si jistý/á

10. Jaké vlastnosti byste přiřadili softwaru, který je označován jako Shareware? (lze označit více odpovědí)

- Volně šiřitelný
- Copyright
- Upravitelný zdrojový kód
- Registrace
- Omezené funkce

11. Jaké vlastnosti byste přiřadili software, který je označován jako Trial (zkušební) verze? (lze označit více odpovědí)

- Volně šiřitelný
- Copyright
- Upravitelný zdrojový kód
- Registrace
- Omezené funkce

12. Stahujete/stahovali jste někdy autorská díla z internetu neoficiální cestou?

- Ano
- Ne

13. Pokud jste v předchozí otázce č. 12 odpověděli ANO, co Vás k tomu v největší míře motivovalo? (pokud jste odpověděli NE, neodpovídejte)

- Produkt zdarma
- Rychlost získání
- Nemožnost získat produkt jiným způsobem
- Z přesvědčení
- Jiné důvody

14. Jaký oficiální způsob získání, pro Vás nejvíce užívaných děl, preferujete?

- Nákup v kamenném obchodě (případně návštěva kina v případě filmu)
- Oficiální online distribuce
- Zápůjčka
- Volně šiřitelné dílo (např. software)

15. Pokud se rozhodnete zakoupit autorské dílo, který faktor by pro Vás byl rozhodující?

- Cena
- Kvalita, případně bezpečnost produktu
- Rychlost a dostupnost získání
- Neexistující bezplatná alternativa
- Potřeba vlastnictví
- Jiné důvody

ODESLAT

Obsah není vytvořen ani schválen Googlem. Nahlásit zneužití - Smluvní podmínky služby - Další smluvní podmínky

Google Forms